

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Helyben: Helyszáma: 3 korona.
 Helyszáma: Helyszáma: 12
 Helyszáma: Helyszáma: 5
 Helyszáma: Helyszáma: 80

Felelős szerkesztő:
 Rudnyánszky Gyula.

Kiadó laptulajdonos:
 László József.

= Egyesszám ára 4 fillér. =
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Debrecen, Csapó-u. 9. — Telefon 275.

Husvét ünnepe.

Irta: dr. Wolafka Nándor v. püspök.

Feltámadt Krisztus ez napon, Alleluja!

Hála legyen az Istennek, Alleluja!

Szent örömmel, szent büszkeséggel hangzik ez az ősrégi dicsőhimnusz évről-évre, évszázadról-évszázadra, évezredről-évezredre.

Kétezer éven keresztül üli a keresztény világ Krisztus dicső feltámadását.

A hitnek alapja, a reménynek borgonya, a szeretetnek gyújtó pontja a szent husvét.

A sirnak üres volta a Krisztus dicsősége!

Meghalni ember is tud, de feltámadni ember nem képes halottai-

ból. Ki feltámadott, ki feltámadására hivatkozik, több mint ember, Isten az!

Isten mindenkor! Isten, kinek igéje szent, kinek igérete igaz, kinek szeretete boldogító.

Isten, ki képes győzni a halál felett, le tud győzni mindent.

Millió és millió szív erős hite, édes bizalma, lángoló szeretete itten táplálkozott.

Más Megváltója nincs és nem lesz az emberiségnek, mint Az, kinek dicső feltámadását üljük.

Senkiben másban nincs üdv, mint a feltámadott Megváltó, Üdvözítő Jézusban!

Boldogtalan minden elme, mely nem hisz az Ő igazságában; boldogtalan minden kebel, mely nem

bizik az Ő igéjében; boldogtalan minden szív, mely nem szereti a keresztre feszített és dicsően feltámadott Örök Szeretetet!

A mi a keresztény világban szent meggyőződés, szent és drága kincs volt, — maradjon az a huszadik században is!

A feltámadott Krisztusban találja egyedül az ember lelki békeségét, a család szilárdságát, a társadalom biztosságát, az állam erősségét, az emberiség üdvét és boldogságát.

Elhagyni a régi biztos alapokat annyi, mint veszélyeztetni a jövőt.

Fenntartani azt, a mi idáig boldogított, annyi mint biztosítani a jövőt.

Keresztények legyünk hitben.

Feltámadunk.

Irta: Rudnyánszky Gyula.

Ünnepre szól a templomok harangja,
 Az elnémult öröm magasba tör;
 Ujjongva zengi a zsolozsma hangja:
 Lelkünknek szárnyat ad a sirgödör!
 A kishitűek bizakodva lássák,
 Hogy új életre kél dermedt tagunk;
 Szellemnek a sirt mindhiába ássák,
 Mulandó a halál: Feltámadunk!

És szól az eszmék titkos, égi nyelve:
 Csend van, nyomasztó, tikkadt némaság!
 Nincs a magyarnak most iránya, elve!
 Önzés, közöny tarolja a hazát.
 De az eszmék azért még mindig élnek;
 Mi meg nem nemulánk, csak hallgatunk!
 S ha vége lesz a csillagtalan éjnek
 Akkor mi eszmék mind feltámadunk!

És szólnak a zászlók poros sarokban:
 Megtépvé szárnyunk, füstösen lecsüng;
 De majd a föld ha új viharra dobban,
 Megint a régi lobogók leszünk!
 Most itt fakón, pókhálósan merengünk,
 Hogy szinte már-már szégyeljük ma-
 gunk;
 De lesz idő, mikor kibontva lengünk,
 Szabadság harsog s mink feltámadunk!

Es mintha hűseink sirján — nem álom!
 Csodálatos hang szállna messze ki:
 A rög, bár nem vezet feléje lábnyom,
 A honszerelmet el nem temeti!
 Ős fegyverünket régen elkobozták,
 Mi feledés ködében porladunk;
 De a midőn veszélyben lesz az ország,
 A hadak útján mind feltámadunk!

Foltényi Vilmos.

Foltényi bácsi hatyu dala.

Irta: Mándoky Béla.

Emlékezzünk meg a régiekről, az uttörőkről, kik vezetői voltak a magyar színészetnek kiknek verejtékes munka után csak elismerés jutott, de akik az anyagijólétet nem ismerték . . .

Ezen uttörők egyike Foltényi Vilmos bácsi: az örök ifjúság titkának tulajdonosa, a jókedv és éle kiapadhatatlan forrása, ki kora ifjúságától kezdve nem ismert bánatot, nem ismert keserűséget addig, míg hű társa, imádott neje el nem költözött az élők sorából! . . . Ő arra

született, hogy aranyos kedélyével, mindig fölvidítsa azokat, kik körében vannak.

Hogy hány éves Foltényi ifju ur? Találja ki a kedves olvasó. Született 1820-ban május 24 én Komjáton, Nyitra vármegyében. — Én azt hiszem tévedés van a dologban, mert Vilmos bácsi ma is úgy jár mint ezelőtt 38 évvel, midőn még együtt szerepeltünk a vígjátékokban . . . Ő akkor is a jókedvü gavallérokat személyesítette!

Szerencsés! Istentől megáldott temperamentum! ki soha sem komolyodott el semmi féle változásain a sorsnak. — Ha valami kellemetlenség érte az életben, rögtön kiélcelte baját . . . Társai jót nevettek rajta, és ő is kacagott társaival.

Nagy ideje, hogy a magyar színészet apostolai közzéfelesküdt. — Azóta hatvan év tűnt el . . . Kortársai, az uttörők kihaltak mellőle egytől-egyig, csak ő maradt egyedül az élők között, mintegy példánykép a magyar színészet szép és nagy multjából! — Negyvennégy évig hiven, odaadással és soha sem lankadó

MICHELSTÄDTER

CZIPŐ RAKTÁR

Piacz-utca 40. szám alatt, a Hungáriával szemben.

Tavaszi czipő különlegességek raktára.

életben, erkölcsökben, a magán életben és a közéletben.

Támadjon fel a keresztény élet minden keresztény lélekben! E lelki feltámadás a dicső szent husvét legméltóbb ünneplése.

Bizzunk, — mert a Feltámadott többé meg nem hal, a halál rajta nem uralkodik!

Benne élünk — nála nélkül elveszünk.

Krisztus a századok nagy ügye a világtörténelem fordulója, a multnak magyarázata, a jövőnek biztosítéka.

Lelki feltámadást a keresztény társadalomnak, boldog ünnepeket mindnyájunknak!

Király-himnusz.

Irtta: dr. Körösi Kálmán

Vitam és sangvinem.

Isten, tekints le mi magyar hazánkra,
Egy nemzet omlik trónod zsámolyára;
Szívünkben áldás, ajkainkon ének:
Áldd meg királyát Árpád nemzetének,
— Oh áldd meg Isten a királyt!

Mi sziveinkbe hűséget Te oltál, —
Lobogjon ez, mint templomban az
oltár.

Jó és balsorsban, mit jövendő ránk
[hoz :
Legyünk örökkön hivek a királyhoz.
— Oh áldd meg Isten a királyt!

Szent koronáját hordja felkent fővel;
Jogok sugárzó napja e dicső jel.
E nap ragyogjon ránk és ő reája:
Ugy, forrjon össze nemzet és királya.
— Oh áldd meg Isten a királyt!

Békének üdve szálljon nemzetére,
Hullott elégszer a magyarnak vére...
Uj kor esatáin a munka szenvedelmé
Vezesse népét békés győzelemre.
— Oh áldd meg Isten a királyt!

De hogy ha rája ellensége támad,
Magyar vitézség hadd tegyen

[esodákat!
Intsen felénk az ősök példaképe,
Hogy „életet s vért” áldozzunk fel
[érte.
— Oh áldd meg Isten a királyt!

Királyra, honra áldásod rebegve,
Simuljon össze minden honfű keble,
Hogy zord időkben Mátyás-ülte
[trónját
Az összesimult honfűkeblek óvják!
— Oh áldd meg Isten a királyt!

S az ősi törzset, melynek büszke
[sarja,
Kimélje azt is zord idők viharja,

Reánk boruljon gazdag lombozatja,
Boldog magyar nép úgy virul alatta.
— Oh áldd meg Isten a királyt!

Adj a királynak hosszú, boldog éltet,
Eljen soká, ki millióknak élhet;
Királyi szívét keltse vidulásra,
Hogy hű magyarját boldogulni lássa.
— Oh áldd meg Isten a királyt!

Pompában álljon ős Budának orma,
Barátot, ellent hódolatra vonva;
Magyar dicsőség gyuljon ott magasra,
Nagy célok utját biztatón mutassa!
— Oh áldd meg Isten a királyt!

Hirnév övezze tündöklő személyét,
Nagy lelke fényét dalmokok regéjék;
Beszélje hir, dal széles e világnak:
Örök dicsőség a magyar királynak!
— Oh áldd meg Isten a királyt!

Széchenyi Debrecenben.

Irtta: Erdélyi Gyula.

Gróf Széchenyi István a legnagyobb magyar mint huszárcapitány ezredével Debrecenben állomásozott. Debreceni tartózkodása örök hatású és emlékeztető a magyar nemzetre. Debrecen kétségbe vonhatlan és szín magyarsága nagy betolyással volt reá, ki eddig vitézi harcokban oly vitézséggel küzdött, mi a huszárság történetében Simonyi öbesterével vetekedik.

Debrecen adta a hazának Széchenyi Istvánt, mert a katona itt ismerte meg

lelkedéssel — mint a régi gárdánál szokás volt — szolgálta Tháliát. Azután önként letette a vándorbotot, mely kezében mindig babérral és folyondárral volt díszítve . . . visszavonult. — Ha végig nézünk működésén, Vilmos bácsit mindig ott találjuk, hol a magyar névnek becsületet és dicsőséget szereznek. — Tagja volt az első magyar nagy daltársulatnak, mely bejárta Olaszországot, Karinthiát, Ausztriát, Dániát, Svájcot, Francia és Angolországot és nem csak mint énekes tűnt fel, hanem mint nemzeti táncos is! Könnyű volt, mint a pehely; nem esoda! *Hódi Muki* a társulat nagy humoru tagja jól tartotta őt szegedi suhintékos bab levestel . . .

1848-ban a honvéd tüzérségnél mint irányzót találjuk a „Honvéd” hadihajó röppentyűs osztályánál, később hadnagy lett, de kinevezése már nem jutott kezéhez a fegyverletétel miatt. A szabadság harc után egy darabig bujdosott, míg végre a színészetnél talált megnyugvást és menhelyet.

1861-ben Reszler Istvánnal, e derék igazgatóval jött Debrecenbe: az időtől kezdve a mai napig soha sem vált meg az ő kedves otthonától Debrecenből; ismeri szereti őt az egész város apraja, nagyja, mert évek hosszú során át kivívta magának a közbecsülést.

Ugyan ez évben vette nőül méltó társát Szabó Amália művésznőt. — Ez Isten után Vilmos bácsinak legfőbb kincse volt! Órangyala, boldogsága, — mindene! Korán elköltözött az élők sorából, — korán hagyta el az ő Vilmosát!

Mint művész azok közé tartozott, kit mindenki szeretett. Elegáns, szeretetre méltó alkotásait még sokáig fogják emlegetni a közönség körében. Vilmos bácsi úgy szólván univerzális művész volt. Neki mindegy volt dráma, vígjáték, népszínmű, operette, opera, ballet. Játékrendjére el lehetett mondani, hogy az egész színházi műsor volt. A jó debreceni közönség előtt feledhetetlen lesz Dumont gavallérja (a Tékozlóban), Bum-bum generálisa (a

Gerolsteini nagy hercegnő ben) „Calchá” (Szép Helénában) Mydás-a (Szép Galtheában) Rejtey ura („Fenn az erény nincsen kasban) Ugri Miskája a Mamában *Quasimodoja* a Notredami toronyórben stb. De hát kitudná előszámolni alakításainak legiáját? azoknak száma ivekre menne.

Mióta a szinpadtól visszalépett, mindennap a Kossuth utcán sétál az öreg ur! úgy tesz mint a hű muzulmán, ha a meceset bezárul előtte . . . legalább közeletről nézi a szentelt csarnokot, gondolatában vissza idézi az elmúlt diesteljes napokat, midőn nevével visszhangzott annak belseje ma még egyszer felép az ő kedves debreceni műértő közönsége előtt, ez a hálás közönség megaranyozza az ő *hatyudalát*, ringassa el őt a szeretet! és ez édes álomból ne ébredjen fel soha! — ezt kívánom a jó közönséggel együtt én is hű szerető pályatársa.

! Tavaszi újdonságok !

szolid árák mellett.

Női és gyermek felöltőkben, nap és esernyőkben, selyem, gyapju és mosó blouzokban, övök és nyakdiszekben, kosztümök és zsuponok, nagy választékban beszerezhetők

DARVAS TESTVÉREK-nél
női- és gyermek felöltő áruházában
Főtér, a Hungária kávéházmellett.

igazán szíve gyökeréig a magyart. Debrecen nélkül talán tovább katonáskodik a nemzet végtelen kárára s nem rója nagy alkotásaival nevét földbe, folyóba, közigazdaságba, haza szeretet példájába, önzetlenségbe, jellembe.

Melyik házban lakott Debrecenben Széchenyi, azt nem tudom; de azt, ha valaki tudná, méltó volna táblával jelölni és szobra is méltóan diszithetné Debrecen valamelyik közterét. Legjobban áldozna azonban emlékének az, ha az ifjuság Széchenyi ünnepet tartana és a nép szívébe csepegtetné Széchenyi szellemét...

Nem tudom, a jogakadémián a tanár urak közül valaki kellően, illő keretben, behatóan tartott-e legalább egy fél-éven át előadást Széchenyiről?

Nem tudom, munkái mennyire forognak ott közkézen; csak azt látom, hogy sem Debrecenben, sem Budapesten nem kerül a szabadság ünnepén neve szóba, pedig ha ő nincs ésnem rázza fel a nemzetet, nincs jogegyenlőség, nincs szabadság, nem szólal meg Petőfi, nem zengi a hon-szerelmet Bajza, nem kerül ki Vörösmarty fenséges lantjáról a Szózat...

Ünnepeljék Debrecenben, honnan a Rákóczi-kultusz indul, Széchenyit is, a mivel tettekre szoktatják majd az ifjúságot. Miért feledik a legnagyobb magyart?

Wesselényi ébresztette fel Széchenyit, azt írják, kivel Debrecenben találkozott; én azt mondom: ahhoz Wesselényi nem volt elég, ahhoz a minden ízében magyar Debrecen, a Rákócziak szellemi fészke kellett. 1820-ban állomásozott Széchenyi Debrecenben, ha vannak ott kvártélyozási iratok, fel lehet kutatni azt a házat, a melyben nem csak a hazáról, de az összes keresztény felekezetek békés összehozásáról is ábrándozott.

Nem árulta el Wesselényinek, bár-hogy ösztönözte ezt a cselekedetre, hogy ő a Debrecenben népszerű huszárszázados komoly tanulmányokat folytat, hogy készűlten álljon a honmentés élén; nem árulta el különösen azért, hogy Wesselényit, ki mindent rózsás színben látott, ne engedje idő előtt tulságokba ugrani. De már akkor, Debrecenben ismerve azt meg, szívébe látott a méltóságos, királyi tekintetű magyarnak, kinek meg kell mondani a hibáit is.

Naplójából kitűnik, hogy Debrecenben a következő munkákat tervezte: Görögországi utijegyzetek tervezése. Mennyire egyeztethető össze az életrevalóság a lélek tökéletességével? Értekezés a portyázó hadjáratról. Értekezés a lótenyésztésről. Értekezés az

előőrsi szolgálatról. Általános reform Ausztriában. Nemzeti nevelés terve, regénye befejezése, Childe Harold fordítása, jogrendszer tanulmányozása, Homérosz olvasása.

Mit szól Wesselényi, ha látja, hogy az ő elfásultnak látszó barátja mily nemes gondolatokkal van eltelve, hogy a tudományok művelése kedves foglalkozása s a haza ügyeinek mérlegelése tölti be fenkölt lelkét?

Nagyon valószínű, hogy Debrecen kollegiumának tudós tanáraival sokat beszélt komolyabb tárgyokról, mert később is számtalanszor kiemelte, hogy milyen sokat tudó, bölcs tanárokat ismert ő Debrecenben, kiktől egy óra alatt beszélgetés közben többet lehet tanulni, mint egész könyvtárak elolvasásából.

A debreceni társaságokban is megfordulhatott nagyon sokat. Ebből az időből jegyezte fel naplójába: *Félek a mérges nőktől, kivált ha csunyak.* Azt is megemlíti hogy, mikor Debrecenben Talliánéhoz hívták ebédre, terítve volt 24 személyre, az asztal roskadozott az ételektől, vendég három volt.

Mindig kedvesen emlékezett Debrecenről, hol kedves időt töltött, ugyszólván a politikai előkészület diákéveit.

A debreceni tanuló ifjuság figyelmébe ajánlom soraimat és hiszem, ha gondolkodnak felette, találnak egy napot melyen a legnagyobb magyar emlékének ünnepet szentelnek.

Feltámadunk.

ápril 12.

Krisztus feltámadását ünnepli a keresztény világ. Az evangéliumi könyvek szabatosan magyarázzák e nap vallás-erkölcsi jelentőségét, amely nem más, minthogy minden gonoszság fölött győzedelmeskedik a jó, minden sötétség fölött a világosság! Tegyenek bár nehéz sziklakövet az Igazságra s őrizték koporsóját bár a zsarnokság zsoldosai, a kő szétnyilik és az Igazság diadalmas, ragyogó, fehérfényű szárnyon röppen ki. Erejétől földre vágódnak, világosságától megvakulnak a sirórzó zsoldosok. Így mondja az Evangélium és az apostolok igéje szent.

Mióta a keresztrefeszített, sziklasirba zárt Igazság feltámadt, a hosszú évszázadokon át az evangélium tanítását igazolta minden pillanat. Az igazság ereje nagy földöntúli és valamikor biztosan föltámad.

De mikor? Az evangélium így írja?

— És harmadnapon feltámad!

Harmadnapon tehát. Ez az a harmadnap amely már annyiszor eljött és még el fog jönni számtalan sokszor, valameddig csak sirba zárják a földön az Igazságot.

Minden elnyomott igaz eszmének, minden sziklakövel lezárt igaz ügynek elérkezik egyszer a föltámadása, az a bizonyos harmadnap amelyen klaszszikus alakot ölt az Evangélium gyönyörű parabolája.

Vajjon mikor jó el a mi harmadnapunk? Ez a nemzet, amelyet annyiszor zártak sziklasirba, mikor fog már véglegesen föltámadni? Ki tudná megmondani!

Hiszen talán az Igazság fiának sem kellett annyit szenvednie, annyit verejtékeznie a szenvedésnek olajfás hegyén, mint ennek a hányatott nemzetnek.

Hányszor eladták, hányszor koporsóba zárták! Megjártuk a koponyák hegyét, amelyen véreink fejei heverték, éreztük a keresztrefeszítés kínjait és Mohácsnál, Világosnál sirba zártak.

És még élünk. Feltámadtunk mindannyiszor, mert mienk az Igazság. Evangéliumi sors ez. A születésünk jegyzett el a tenger szenvedéseknek, de ugyancsak a születésünkkel váltottunk jogot az örökön-örökké való feltámadásra. Mert nagy szerű születés volt az.

Az a csodálatos és óriási lépés, amely a pogány oltárok mellől a magyart az egyedül fejlődőképes, művelt keresztény világ szentegyházába vezette, volt létünk kezdete, születésünk pillanata. Most, egy mult ezredévek ködös távlatából nézve szinte káprázatnak tetszik ez a történeti valóság. Amint hogy esakugyan ragyogó káprázat, sejtelmes csoda. Ugyanaz a csoda, amely az Igazság fiának születésénél az egyszerű istálló fellett megállította utjában a csillagot, amely a született gyermeket isteni küldetésre rendelte.

Ki vitatná azt hogy az Ázsiából jött magyarnak nem lett volna küldetése e földön! Hiszen hosszú század alatt mindig csak küldetésünknek éltünk. Végvára voltunk a keresztény Nyugatnak a pogány Kelettel szemben s e küldetésünk mellett, akárcsak az Igazság fia, magunkkal nem törődünk.

Es eladtak és koporsóba zártak bennünket. Hanem hiába! Föltámadtunk mindig és feltámadunk ez után is mert nem mulhat el a földön az Igazság és minden sötétség fölött győzedelmeskedik a világosság!

Hölgy közönség figyelmébe!

Külföldi utamról hazatérve, van szerencsém a n. é. hölgy közönség szíves figyelmét felhívni, hogy

eredeti **párisi és bécsi modell kalapjaim**

megérkeztek. — Szíves pártfogást kérve tisztelettel:

JUNGREISZ MARI, Debreczen, Piacz-utca 52.

Talán nem támadtunk még fel véglegesen.

Talán a ragyogó, káprázatos harmadnap, amely az evangéliumi tanítás szerint eljő, még nem virradt ránk teljesen. De fel fog viradni. E nemzet, e társadalom már bölesőjében hordta az égi feltételeket, amelyek mellett a Golgotha ut szenvedéseit át el kell jutni az örökkévaló feltámadásig.

És feltámadunk!

A nemzetiségi törvény.

Irtá: Haydin Imre országgyűlési képviselő.
április 12.

A nemzetiségi törvény — hasztalan lenne a tagadás — szerencsétlen alkotás. Szerény véleményem szerint főképp azért, mert olyan fogalmat vitt be a magyar törvénykönyvbe, mely nem a magyar történet és közélet talajából nőtt elő, hanem melyet idegen hatalom keltett és játszott ki ellenünk. Igazán sajtyszerű, hogy míg az akkori törvényhozás a többi idegen intézményt szinte lázas sietséggel igyekezett kivetni és sokszor kevésbé értékessel pótolni; addig ezt a legveszedelmesebb hajtást a jog földjébe plántálta.

A nemzetiség igen elasztikus fogalom. Lehet a nemzet gyermekkori képlete is — és miként a gyermeknek nem lehet megtiltani, hogy tizenegyedik élet évén túl fejlődjen, azonképen a nemzetiségnek, ha erő van benne és hatalom, nem lehet fejlődésében bizonyos határt szabni. Igazán furesán hangzik ez a meghatározás, hogy Magyarországon legyen német, tót, oláh, ruthén, szerb nemzetiség és ezekből együtt véve legyen az egységes magyar nemzet. Lehet ez tetszetős, de valójában élénken emlékeztet annak a bizonyos német szobatudós-nak elvont elméleteire.

A történelemből élő igazság az, hogy ebben az országban van egy nemzet: a magyar s van egy nép, a melynek lehet különböző szokása, beszéde és hagyománya, de ez politikai különbséget nem vonhat közöttte; mert történetében szellemében, érzésében, gondolatában és lélekében világában, szóval: politikai egységében csak egy lehet, még pedig — magyar. Ez történeti igazság, melynek fénye egyedül lehet nemzeti elmélkedéseinknek szövétnéke.

Kétségtelen tehát, hogy a nemzetiségi törvény sem elméletben, sem gyakorlatban nem hasznos a magyar állam képzésére, sőt állandó hátrányt rejteget magában az által, hogy az ellenszegülést sok tekintetben legális alapra helyezi. Am, ha azt kérdik, hogy a sok oldalról kívánt megszüntetése vagy módosítása ez időszertint opportunus-e? — azt kell válaszolnom, hogy nem. Még pedig azért mert bízom benne, hogy a magyar nemzet életerejé akadékos részeit mégis csak megőrli és mert hirtelen megszüntetése

vagy pótlása a nemzetiségi veszedelmet egész nagyságában idézhetné elő, mely inkább ártalmára, mint hasznára lehetne törekvéseinknek.

A nemzetiségi törvény két részből áll. Az egyik kitűzi a célt a magyar nemzetben. A másikban az akkor volt viszonyokkal számol. E kettő között bizonyos ellentét lappang és ez adja meg a törvény következetlenségét.

Csak hogy a magyar nemzet fejlődő életerejé az ellentétes részeket apránként elhalványította és dőre vállalkozás lenne az ha valaki elesüggedt részeknek felbontását kísérelné meg, mert szembe találná magát a nemzet életerejével, mely őt is felemésztene.

Ez életerőt növelni kell élő intézményekkel. A nemzetiségi törvényt pedig nem új törvény betűivel, hanem ezen élő intézményekkel felváltani. A törvény méregfogta példáu azon intézkedése mely a törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvé és más paragrafusokon át ügykezelési nyelvé a bizottság egy-ötödének kívánatahoz köti. Ezt könnyen kitörhetjük a közigazgatási reformnál, ha megállapítjuk, hogy a törvényhatóságok jegyzőkönyvi és ügykezelési nyelve kizárólag magyar legyen.

A népoktatást a nemzetiségi vidéken feltétlenül államosítani kell. Teljességgel méltányolom a közoktatási kormányzat azon törekvését, hogy a fajmagyarság kulturái fölénységét emelje, de nem látom be annak lehetőségét: mikép menjen át ezen fölénység elismerése a nemzetiségekbe, ha a magyar kulturát a magyar nyelv által nem tesszük számukra hozzáférhetővé. A francia nemzet egy nyelvű nemzet, mégis az idiomákon túl nemzeti egységét csak a népiskola államosításával érthette el.

Ilyen az, amiről sok szó esik, de kevés tett érlelődik, hogy a nemzetiségeket anyagilag megváltjuk, mert hiába minden kulturális törekvés, ha ellenségeink anyagi békóiban hagyjuk.

Ilyen a nemzetiségi izgatások büntetésének szigorítása, mert a mostani rendnek olesó nevelése a martiroknak.

És ilyen a közigazgatás államosítása, mert hiába az egységes akarat, ha nincs folytatása a végrehajtásban.

A nemzetiségi törvény tuskéit föl kell perzselni a nemzeti munka, kokójában. Ez lesz a törvény igazi revíziója. Széll Kálmán kiadta az emlékezetes jelszót, hogy Magyarországon politikai értelemben vett nemzetiségi kérdést nem ismer. Adja az ég, hogy úgy legyen, mert akkor nemzetiségi törvény se kell!

A próba.

Irtá: Kemény Emil.

I.

(Jules ur, egy keményítő gyár középkori igazgatója dolgozó szobájában sétálgat. Gyors egymásutánban szívja a szívarkákat. Elég jól táplált, középkori, közönséges arcu, de nem nagy szellem. Gondolkozik.)

Jules: Ha így visszagondolok az elmúlt

két hétre, örömmel állapíthatom meg, hogy remekül töltöttem az időmet. Tronville kellemes hely, az a Paul pedig határozottan szellemes fickó. — Szerelmes a feleségembe! Hehehe! — Szegény fiu!...

(Leül egy karosszékbe.)

A feleségem!... nyolc év óta először jut eszembe, hogy analizáljam a lelkét. Sajátságos!... Miért?... Talán Paul?... Hülyeség!...

(Új cigarettára gyújt.)

Meg vagyok győződve, hogy Paul egyáltalában nem tett rá mélyebb benyomást. Ő maga olyan jelzőkkel illette előtem szegény fiut, amit igazán nem érdemelt meg.... Ámbár?... Az lehetetlen!... Hehe! volt eszem és nem házasodtam Párisból, — hanem a tiszta egészséges, úde vidékről!... (öntelt hülyeséggel) szinte émeletítő már ez a tisztesség!... szinte szeretném, ha a feleségem... (meggondolva a dolgot) azaz hogy mégse szeretném!... (idegesen) szeretné az istennyila!... (dühösen) nagyszerű! milyen izgatottá tesz ez a kölyök!

(Megáll a tükör előtt.)

... (elégülten) engem nem csal meg a feleségem!... Hanem azt a kis ostromlót most megugratom. Ezzel tartozom az egészségemnek. Milyen jót fog nevetni Clarisse, ha majd elmesélem neki. Hehehe!...

(Leül az íróasztalhoz.)

Ismerem a feleségem írását. Megállj fickó. (Ir)...

Kedves Paul! Tronville nem tudom feladni. Ha folytatni akarja megkezdett társalgásunkat holnap délután 6 órákor a Place de la Concorde északi oldalán üdvözölhet. Reméljen sokat. Barátnője

Clarisse.

Ezt jól meg csináltam. Hogy fogom nevetni azt a nyurga fiut egy kávéházból. Na ez jó ötlet volt, határozottan jó ötlet!...

(Tovább sétál) Hanem a feleségem?... (megáll) ő benne ugyan fölötté bízom... igen, bízom benne... és miért ne bízom?... Ejh! párosítsuk az ötletet. Paul nevében találcára hívom nőmet... ugy sem megy el, de legalább egészen bizonyos leszek benne, halálosan bizonyos... bizonyosan bizonyos!... (Hasonló levelet ír feleségének Paul nevében, azután elégülten gyújt rá egy cigarettára.)

II.

(Place de la Concorde. Jules ur egy kávéház zöld lombokkal takart ablakában már a harmadik grenadinét issza. Arcáról mélységes nyugalom, és egy kis káröröm ríle, mely széles mosolygásra vált, mikor a gyalogjárón észreveszi Pault, ki fürkészve nézegeti a járókelőket.)

Jules: (elöveszi az óráját.) Brávó! — még egy óra hosszat mulatok Paul barátomon, azután hazamegyek és elmesélem Clarissnak, — pompásan fogunk mulatni! Hehehe!... (elteszi az óráját.) Hehehe!... (nagyon jól mulat az ötletén) hehehe... hehe (gyalogjáró másik oldalán észreveszi a feleségét) ezer ördög!... (kikelt arccal ugrik fel asztaltól s állva nézi amiut Paul mosolyogva közeledik a feleségéhez.)

(Kimnt.)

Érdokos

ujdonságok

érkeztek

MENTZE HENRIK ujdonságok áruházába

Debreczen, Piacz és Szent-Anna-utca sarkán.

A hol a nagyérdemű vevő közönség kényelmére, bárki a legolcsóbb szabott árak mellett szerezheti be szükségletét, u. m.: finom bőrárúk, pénz, szivar és cigaretta tálcák, sport és játék szerek: football labdák, tenis rakettek és labdák; finom aczél és kés-árúk; ollók, zsebkések, borotvák és borotváló készülékek háztartási-különlegességek, alkalmi ajándékok, fésűk, kefék, illatszerek, husvéti öntözők és mindenféle pipere-kellékeket.

Paul: Ezer köszönet! Tehát nem hiába reméltem, ön beváltotta ígéretét. S most, hogy először ad alkalmat érzelmeim igaz bebizonyítására, engedje meg, hogy ne az utca forgatagában tegyem meg. Ugye... édes... (karanfogja Clarist) ... rám biza magát?

Clarisse: (szemébe néz Paulnak, hozzásimul.) Vezessen! (míg Jules ur dőlött szemekkel nézi a fenti jelenetet, Paulék hirtelen berkocsiba szállanak. A kocsit robozva megindul.)

Jules: (a kávéházban) Megölöm a becsutelleneket, megölöm! (Felkapja kalapját, esernyőjét, s a Paulék kocsija után akar rohanni. A fizető pincér utközben elcsúsz: Fizetni kérem... Jules ur fizet, s mire kijut a kávéházból a kocsit eltűnik. Megáll a járdán, magában.)

No, ez a kis próba jól sikerült!... (Busan vakarja a fejét.) De ostoba is vagyok! Nyole évig jó volt ahogy volt, s most egyszerre bizonyos akart lenni!

... (Fejébe fágja a kalapját... Nahát, most már bizonyos vagyok!... (el.)

Politikai hírek.

— ápril 12.

A helyzet. Széll Kálmán miniszterelnöknek és báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter bécsi utjához ha nem is vérmes, de biztató reménységeket fűznek politikai körökben. Ertjük e körök alatt a szabadelvű párt ama tagjait és mindazokat a képviselőket, a kik pártkülönbség nélkül elkerülni óhajtják az exlex állapotot. Jó forrásból arról értesülünk, hogy Széll Kálmán miniszterelnök az indemnitati vita elején több nevezetes kijelentést fog tenni a két éves katonai szolgálati időről, a tisztképző iskolák tananyagáról, illetve a magyar ifjak kiképzéséről és világosan meghatározott időt fog jelezni arra nézve, hogy mikor terjeszti be a kormány a katonai büntető reformról szóló törvényjavaslatot. És ez a határidő az őszön túl messzebre terjedni nem fog. Hogy lesz-e hatása e kijelentéseknek? arról ma még beszélni korán volna. Mindazonáltal erősen biznak abban, hogy az ellenzék meg fogja gondolni, vajjon előidézzé-e újból a törvénytelen állapotot? Hogyan alakul a helyzet az már április 20—25 ike körül el fog dőlni. Annyi azonban már most bizonyos, hogy a kormány a függetlenségi párt értekezletén formalitások feltételek tárgyalásába se megy bele, mert az a meggyőződése, hogy ezzel a minden jövődő parlamenti tárgyalást lehetetlené tenne.

Apponyi Albert gróf Bécsben. A képviselőház elnöke Apponyi Albert gróf családijával tudvalevőleg Bécsben időzik most a hol mint értesülünk a jövő keddig marad és szerdán reggel érkezik meg Budapestre. Bizonyos, hogy Apponyi részt fog venni az indemnitati vitában és az indemnitati tárgyalása alatt elnökölni nem fog.

Szókimondás.

Április 11. nemzeti ünnep?

Tetszik tudni, mi volt tegnap, április 11-én, Magyarországon?
Hivatalos nemzeti ünnep volt!
Jól tessék megjegyezni: nem a

magyar nemzet nemzeti ünnepe volt, hanem az ország hivatalos nemzeti ünnepe.

Törvényt hoztak róla, törvény parancsolja, hogy április 11-ike nemzeti ünnep. De a magyar nemzet azt feleli erre: az én szívembe azt a napot nem lehet bevésni, mert ott csak egy nemzeti ünnep él — március 15-ike.

Már magában az is oktalanság, hogy a hivatalos világ ujjat húzzon, szembe szálljon a nemzet osztatlan egyetemével. Ez a szerencsétlen, áldatlan Bach-korszak rendszere volt. És ebből a szempontból is báró Bánffy Dezsőnek örök szégyene marad ez az április 11-iki nemzeti ünnep.

Azaz, hogy mégsem örökszégyene. Mert a törvényt okvetlenül el kell törölni; még pedig minél előbb.

Es pedig azért, mert ez a törvény veszedelmes. Végzetesen veszedelmes. Kiirtja a nemzet szívéből a történelmi érzéket, a kegyeletet, a hazafias önérzetet, a nemzeti büszkeséget.

Ez a törvény esuffá teszi a legszentebb nemzeti érzést. Az ifjuságot, megméltelyezi, elrontja, közömbösségi guny és kicsinylés fekélyeit oltja be a jövődő nemzedék tisztá lelkébe.

Nem tudom, hogyan ülték meg másutt az országban ezt a tegnapi nemzeti ünnepet? de tessék ide figyelni, mi történt április 11-én Debrecenben?

Az összes üzletek nyitva voltak, adás-vevés folyt nyiltan, nagy társzekerterhet szállítottak, a törvényszéki szolgák peres iratokat kézbesítettek, a legközönségesebb sivar hétköznapi volt Debrecenben az április 11-iki nemzeti ünnep.

Zászlót mindössze négyet-ötöt láttunk. Még a városházán sem lengett a nemzeti lobogó.

Es a mi mindennél bántóbb, a közönség kacagva csufolta ki a nap jelentőségét.

A borbélyom azt mondta: nem jönnek az emberek borotválkozni — nemzeti ünnepef ülnek!

Es így tovább. Köz nevetség tárgya volt egész nap a nemzeti ünnep.

Hát nem égbekiáltó vétek ez? Hát nem gonoszabb cselekedet a hazaárulásnál e napnak, április 11-nek nemzeti ünnepyül való meghagyása? Hiszen az elarult hazát még talpra lehet állítani, vissza lehet hódítani; de itt a lelket ölik meg, a lélekből irtják ki a legszentebb nemzeti érzést! Ez irtóztató bűn, melyet egy ostoba törvény szabadon követ el a nemzet multja, jelene és jöppje ellen.

Vajjon van-e a nemzetben becsületérzés, ha ezt a csufondároskodást el-tűri?

Követeljük, hogy a törvényt változtassák meg. Április 11-ike nem ünnepe senkinak ebben az országban. A Bach-korszak huszárjainak magja hála isten örökre kiveszett — ne üzzenek hivatalosan csufot a nemzeti ünnep cégére alatt a magyarság önérzetével!

Tiborc.

Mükedvelők.

A műpártoló egyesület kiállítása.

ápr 12.

A debreceni műpártoló egyesület igazán jól végzi feladatát. A télen művészi értékű országos mükiállítást rendezett, melynek sikere a várakozás minden reményét felülmultha.

Most pedig Debrecen mükedvelőit toborzotta lobogó alá s általános megjelentést szerzett a kiállító nagy számával. Ki hitte volna, hogy e város falai közt annyi a mükedvelő, a ki a legnemesebb művészi szórakozással tölti idejét s míg a maga gyönyörűségére az önálló alkotás terén próbálkozik, másoknak is élvezetet tud szerezni munkájával!

Mikor az ember a városháza nagytermébe lép s végig megy a virágok közt, zöld növényzet árnyékában úgyesen elhelyezett olajképek, vízfestések, rajzok és más kiállított tárgyak előtt, önkéntelenül az öröm sugarai villannak meg szemében.

Ime mily sokan vannak Debrecenben — különösen nők — a kik a mükedvelést művészi törekvések vágyával, a műveltség jó érzékével és a szeryenyiség csendes szorgalmával gyakorolják!

Szinte azt képzei a néző, hogy valamely álmódott világ tündérszobájába lépett és a kedves, finom kis képek közül édes lányarcok, bájos asszonyfejek mosolyognak feléje!

Lám, a müvelt debreceni nők nem csak a báltermekben, a piac-utcai sétán, a divat országútján és a muló értékű multságok sokadalmában keresik és találják az élet örömeit. Valóban hódolni szeretnék ama szép, nemes, elbűvölő tulajdonságuk előtt, mely ebből a kiállításból ragyog szemembe!

A női erény tükre, a debreceni nők dicsőségének oltára ez a mükedvelő kiállítás!

Mert jóllehet a férfi mükedvelők is jelentékeny számmal szerepelnek és vannak köztük a közönséges mükedvelés fölé emelkedő ihletett művészi hivatásnak is, azért — ismélem — ezen a kiállításán mégis a nők uralkodnak.

A kiállításán a fényképeken kívül összesen 246 mü látható 63 mükedvelőtől és ezek közt 31 a nő, akik 121 müvet állítottak ki.

Es a mi igazán diadalmas eredmény, a 121 mü közt egyetlen egy sincs, mely figyelmet nem érdemelne. Jó izlés, ügyesség, türelem, szorgalom és komoly, nemes irányu munkakedv sugárzik valamennyiről felénk.

Sőt vannak a kiállított müvek közt valódi alkotások is, melyek a mükedvelői mérték korlátain magasan felül emelkednek. Például Varga Emilné megjelent, érdekes tanulmányfejei, dr. Csikos Sándorné finom olajképei, Konecz Dezsőné feltűnést keltő szénrajzai és Szigemeth Lujza szebbnél szebb, változatos müvei sok tekintetben művészi becsüek.

A nők müveinek jókora része vízfestés, amit úgy látszik leginkább kedvelnek. Tárgy, felfogás, ötletesség, finom érzék, gondos kidolgozás tekintetében egyaránt dicséretet érdemelnek vízfest

Mihalovits J. gyógyszerháza a „Kigyóhoz“ Debrecen, főtér, a városházzal szemben

Ajánlja a teljesen fémmentes s kiváló jóhatású — MOLLITERGIN — arcz s kézborító finomító szerét, mely folyadék amíg ártalmatlanságra nézve teljesen egyezik a vasejju s glycerinnel, hatásra nézve azokat jóval felülmulja. Hatása gyors és biztos! — A szélkifujta arczot vagy kezeket a legrövidebb idő alatt fehérre, puhává südévé teszi, a poudert alá is igen ajánlható. Mint bőrápoló szer páratlan. — Egy üveg „MOLLITERGIN“ ára 1 kor.

ményeikért Jeney Erzsike, Demetrovics Pálné, Agricola Adolfné, Balázs Mariska, Bordács Eszti, Bartók Margit, Kiss Erzsike, Fűrész Róza, Békéssy Ilona, a ki-szeccsziós irányával tűnik fel, Kriszti-áni Vilma, Balácsi Margit, Popper Klára, Albert Irén, Podolszky Nelli, Rickl Margit, Alber Lujza, Dezső Margit, Popper Margit.

Erdekes és szép Ábrahám Alice festéssel gazdagított remek himzése.

Allandó érdeklődést keltenek-Koncz Dezsőné, Ujfaluassy Vera szónarjai. Az olajfestmények közt pedig valósággal gyönyörű alkotások vannak. A már említettek mellett dícséretre méltók Kenézy Lujza, dr. Szücs Gézáné, Balogh Vilma, Jeney Mariska, Nászay Lujza olajképei. Különösen becsesek ezek sorában is Csikos Sándorné sárga tearózsája, Varga Emilné Juniusa, Balázs Mariska Tyukok című pompás életképe.

Grómmel tesszük le hódolatunk szerény levelét a debreceni műkedvelő nők lábaihoz és melegen ajánljuk a műkedvelők feltűnően gazdag kiállítását Debrecen művelt közönségének lelkes figyelmébe.

Bolygó.

H I R E K.

N a p l o.

1. gyarmuseum nyitva minden vasárnap és ünnep napon d. e. 9-12-ig

Műkedvelők kiállítása a városházán. Nyitva d. e. 10-1-ig, d. u. 3-6-ig.

Apr. 23. Rendkívüli városi közgyűlés.

Április 26. Rabsegítő egyesület közgyűlése délelőtt 11 ó.

Május 2-3. Debreceni löversenyek.

A Szabadság leg közelebbi száma április 14 én kedden délelben jelenik meg.

* **A Szabadság husvétli száma.** Lapunk mai ünnepi száma 24 oldalon a következő tartalommal jelent meg:

Husvét ünnepére. Irta dr. Wolafka Nándor püspök.

Király-himnusz. Irta dr. Kőrösi Kálmán.

Feltámadunk. Irta: Rudnyánszky Gyula.

Foltényi Vilmos. Irta Mándoky B. Széchenyi Debrecenben. Irta Erdélyi Gyula.

Feltámadunk. Irta Petur.

A nemzetiségi törvény. Irta Haydin Imre.

Vitézi ének Rákóczi Ferencről. Irta Szávay Gyula.

Száradt ibolyák. Irta Malonyay Dezső.

A szülőföld. Irta Vértessy Gyula.

A kartellekről. Irta ifj. Rácz Lajos.

Mikor az erdő hallgat. Irta Szathmáry Zoltán.

A csillagok világa. Irta Dezseri Sándor.

Abisaig. Irta Zboray Aladár.

Apró versek. Irta Divéki.

A próba. Irta Kemény Emil.

Műkedvelők. Irta Bolygó.

Réthy Laura első fellépése. Irta Sz-y Gy-a.

Husvét. Irta Szatyi. Szókimondás. Nemzeti ünnep. Irta Tiborc. Rendes rovatok, gazdag tartalommal.

Husvét a templomokban.

A husvétli ünnepek alatt a helybeli templomokban a következők tartanak istentiszteletet:

Husvét vasárnapján: Az ev. ref. templomokban istentiszteletet tartanak: Délelőtt. A nagytemplomban Jánosi Zoltán, a kistemplomban Csighy Andor, az újtemplomban Biró Ferenc, az ispotálytemplomban Könyves Tóth Kálmán, a szegényházban Hajdu Zsigmond, a csapókerti imaházban Kovács János. Délután a nagytemplomban Juhász Elek IV. th. a kistemplomban Görömbei Péter szénior, az újtemplomban Lengyel Imre esküdt felügyelő, az ispotálytemplomban Ujlaky Miklós

A róm. kath. templomban délelőtt 6 órakor misét mond Nyári Ignác, 7-kor misét tart Pák Emil, 8-kor szent mise a főgymn. növendékei részére. 9 kor ünnepélyes nagymisét tart dr. Wolafka Nándor v. püspök s utána ugyanő prédikál. Háromnegyed 11-kor szent mise a Svetits zárda s az elemi iskolák részére. tartja Molnár K. D. igazgató, fél 12 kor misézik Szabó István. Délután 3 órakor ünnepélyes vécsernye lesz, azután rózsafüzér. 5-kor a Jézus Szíve társulatának hónapos ájtatosságát tartja dr. Wolafka Nándor v. püspök. Utána szent beszéd és körmenet lesz.

Az ág. ev. hitv. templomban d. e. 10 órakor Materny Lajos főesperes végzi az istentiszteletet urvacsoaraosztással. Délután 3 órakor Máté Károly segédlelkész tart istentiszteletet.

Husvét hétfőjén: Az ev. ref. templomokban délelőtt a nagytemplomban Görömbei Péter, a kistemplomban Lengyel Imre, az újtemplomban Ujlaki Miklós, az ispotálytemplomban Juhász Elek. Délután a nagytemplomban Ujlaki Miklós, a kistemplomban Juhász Elek, az újtemplomban Görömbei Péter, az ispotálytemplomban Lengyel Imre.

A róm. kath. templomban délelőtt 6 órakor misét mond Nyári Ignác, 7-kor Pák Emil, 8-kor szent mise a főgymn. növendékei részére. 9-kor ünnepélyes nagymisét tart dr. Wolafka Nándor v. püspök s utána ugyanő prédikál. Háromnegyed 11-kor szent mise a Svetits zárda s az elemi iskolák részére tartja Molnár K. D. igazgató. Fél 12-kor misézik Brósztel Lajos. Délután 3 órakor litánia, utána Rózsafüzér.

Az ág. ev. hitv. templomban Máté Károly tart istentiszteletet d. e. 10 órakor, délután 5 órakor pedig imát tartanak.

Király-himnusz.

A Szabadság mai ünnepi számában a lap élén költeményt talál az olvasó, mely költeménynek Király-himnusz a címe.

Mielőtt a verset a közönség különös figyelmébe ajánlanók, ezen a helyen kiadjuk dr. Kőrösi Kálmánnak azt a levelét, melynek kíséretében tőle a költeményt kaptuk.

Ime:

Tisztelt Szerkesztő ur!

B. levelére, melyben a Szabadság husvétli száma részére kéziratot kér tőlem, a következőkben válaszolok.

Megtisztelő felhívásának eleget tenni óhajtván, elővettem régebbi kézirataimat s azok között találtam az ide mellékelt költeményt. Bizonyára meg fogja lepni, hogy ez Király-himnusz címet visel. A tárgy oly exponált, a feladat oly magas, hogy hozzá avatatlan kezekkel nyulni merészség. Nem is szántam a nyilvánosságnak mikor megírtam, hanem csak arra, hogy az asztalfiókom kéziratának esendéletében magához hasonló igénytelen társai közt foglaljon helyet. Magam tudom legjobban, hogy ez nem az az igazi királyhimnusz, melyre a nemzet közönsége oly régóta vár, — ennek megírása nem nekem adatott meg. Röviden szólva én szerintem sem a királyhimnusz ez, hanem csak egy királyhimnusz.

Itt csak arról lehet szó, kompromittálja-e ennek közlése magát az eszmét, a királyhimnusz eszméjét vagy nem? — ha t. Szerkesztő ur úgy találja, hogy nem, akkor nincs kifogásom a közlés ellen, sőt köszönettel veszem, mert úgy tartom, — hogy most nagyon is időszerű dolog minden lehető módon kifejezést adni a bennünk igazi királyhimnusz megteremtése iránt égő vágyunk. melynek az én költeményem csak pillanatnyi életű lángocska lehet.

Debrecen, 1903. április 11.

Szerkesztő urnak

igaz híve

dr. Kőrösi Kálmán.

Ezek után a levélre, a költeményre és egyebekre van némely megjegyzésünk. Mennyit kell az író szerénysége rovására írni a költemény értékének megállapításánál azt a jó ízlésű magyar olvasó közönségre bizzuk.

Az azonban kétségtelen, hogy különösen most, midőn egy utált, gyűlölt idegen nóta oktalán előtérbe tolása ismét felláztatja a nemzeti önértzetet, — a hazafiak felette szeretnék, ha oly királyhimnuszunk lenne, melyet a nemzet is szívébe vegyen és a király is elfogadjon.

Nem merjük azt állítani, hogy Kőrösi Kálmán költeménye megoldja a kérdést De kétségtelen hogy ez a költemény valamennyi eddig ismert, közzétett és megzenésített király-himnusznál jobb.

A legkiválóbb zeneköltők figyelmére méltó a legkiválóbb versszaka csaknem eszményi tökéletességgel kifejezi s összefoglalja mindazt, a mire a királyhimnuszban szükség van.

Nagyon örvendénk, ha népies zene népszerűvé tenné ezt a kitűnő szöveget.

* **Virágvasárnap a gör. katolikusoknál.**

A gör. kath. egyház ma ünnepi virág vasárnapját. Ebből az alkalomból reggel 6 órakor nagy isteni tisztelet lesz kenyérráldással. Délelőtt 10 órakor szent misét tartanak utána miroválás. Délután

MANDEL és TARSA, Debrecen, Piac-utca 44. szám.

Órási raktár

Jutányos árak!

mindennemű női, férfi és gyermek cipőkből. — Mérték szerinti megrendelések, valamint javítások a saját műhelyünkben gyorsan és pontosan készülnek . . . .

Tartós anyag!

fél 3 óraker keresztény tanítás, 3 óraker vécsernye lesz, utána pedig szent olvasó.

* **Gyula napja.** Husvét vasárnapján ünneplik régi debreceni szokás szerint a nagy számú Gyulákat, a kik közt első sorban állanak Puky Gyula főispán és Rásó Gyula alispán. Továbbá dr. Sárvári Gyula, dr. Kenéz Gyula, Végh Gyula, Szikszay Gyula, Hajdu Gyula és igen sokan a város ismert társadalmi szereplői közül ülik meg ma nevük napját.

* **A debreceni csendörkerület szervezése.** A jövő év elején három új csendörkerületet állítanak fel az országban. Szombathelyen, Brassóban és Debrecenben. Örvedetes dolog, hogy a miniszterium városunknak adott elsőséget a többi pályázó városok fölött, mert a csendörkerületi parancsnokság ide költözésével nemcsak tetemes erkölcsi erővel, hanem tekintélyes számú előkelő tisztikarral is gyarapodik Debrecen városa. Kilenc megye fog a debreceni csendörkerületi parancsnokság kötelékébe tartozni. Felsőbb helyen sokáig tárgyaltak a felett, felett, hogy Jász-Nagy-Kun-Szolnok megyét a budapesti, vagy a debreceni kerülethez csatolják s végül is az utóbbi értelemben határoztak. Eszerint a debreceni csendörkerület kötelékébe lesz vonva: Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár, Heves, Szilágy, Ugocea és Beregvármegye. A kerület felállítására vonatkozó tervezési munkálatok már elkészültek, sőt már az ujonnan felállítandó órsók helyeit is kijelölték. Megbízható forrásból halljuk, hogy a debreceni csendörkerület részére nagyszabású palota építését tervezik felsőbb helyen, mely a város valamelyik központon fekvő szép helyén épülne fel.

* **Elöléptt tanár.** A husvét sok tisztviselőnek és tanárnak hozott kedves piros tojást kinevezés vagy előléptetés formájában, így lépett elő többek között a debreceni állami főreáliskola tanárai közül dr. Kardos Albert a VIII. fizetési osztály 3-ik fokozatából a 2-ik fokozatba amit a debreceni társadalom, melynek Kardos Albert közbeesülésben álló tisztelt tagja, bizonyára örömmel vesz hírül.

* **Személyi hírek.** Fregerhorn Junocent berlini szövetségi titkár Debrecenbe érkezett s a husvétüi ünnepeket itteni ismerőseinél tölti. — Dr. Rubinyi Mózes tanár, a csángók legkiválóbb kutatója és ismerője rokonai látogatására tegnap Lipcséből Debrecenbe érkezett.

* **Kubelik Debrecenben.** Kubelik a világhírű hegedűművész menyasszonya Csáki grófné Széll Marianna látogatására tegnapelőtt este érkezett meg Debrecenbe a budapesti gyorsvonattal. Kint a vasutnál nagy közönség várta Széll Farkas kir. táblai tanácselnök, a kiváló történetíró családjával együtt az érkezőt s a művésznak debreceni tisztelői szép virág bokrétaival kedveskedtek. — Kubelik a szokrot nyomban átnyújtotta menyasszonyának. — A művész hétfőig marad Debrecenben, azután Széll Farkas családjával együtt Abbaziába utazik.

* **Leköszönt hadnagy.** A cs. és kir. közös hadügyminiszter elfogadta Kun

László cs. és kir. 39-ik gyalogezredbeli hadnagynak rangjáról való leköszönését.

* **Az izraeliták husvétja.** Tegnap este volt az izraeliták husvétja, a Széder est. Hitbuzgó izraelita polgártársaink családi körben töltötték az ünnepet, megemlékezve a ritus szerint az Egyiptomban töltött keserves rabszolgaság idejéről. — A Deák Ferenc utcai izr. imaházban ma és holnap délelőtt 9 és délután 4, köznapokon pedig reggel reggel 6 és este fél 7 óraker lesznek az istentiszteletek.

* **Dr. Serényi Imre.** Egy Debrecentől rég elszakadt, de a város előkelő családjai körében még jól ismert jeles földiink hunyt el a napokban. Dr. Serényi Imre volt ez, fia Schwarz Sámuelnek, a Beck Pál és majd a gróf Degenfeld Imre uradalmi ügyészének, a XIX. század 30-as, 40-es éveiben Debrecen egyike legbefolyásosabb polgárának. Dr. Serényi a különben is művelt apai házban rendkívül gondos nevelésben részesült, nevelője nem kisebb ember volt, mint Pákh Albert, a híres humorista író, a ki éppen akkor tanította a régi Schwarz házban, a Batthyány-utczának az idő szerint leguribb épületében az ifju Imrét, a mikor Pákh barátja Petőfi is Debrecenben tartózkodott és a város végén egy kis kunyhóban azt a nyomoruságos telet (1843—44) töltötte, melyről még később is annyi keserűséggel emlékezik. — Serényi Imrét a gondos nevelés igazán a művészet és irodalom barátjává tette. Ez a hajlama vitte a színészet pártolására, így lett ő a debreceni városi színháznak három éven át intendánsa. De az intendánság tömérdek vagyoni áldozattal járt és midőn egyéb körülmények is megingatták anyagi helyzetét, akkor tudományos képzettsége nyújtotta neki a létfentartást. Letette a doktorátust és a tanárvizsgálatot, tanár lett a győri állami főreáliskolában, hol műveltségével, nagy irodalmi olvasottságával és nemes bánásmódjával a közönség és a tanulók körében csak tisztelőket szerzett magának. Egy pár évvel ezelőtt nyugalomba vonult, Sopronba költözött és a halál is ott érte utól 71 éves korában. Halála kartársain kívül közelről érinti rokonát az agg Tóth Ferencet, az ev. ref. akadémiának köztiszteletben élő nyugalmazott tanárát.

* **Szőlővesszők szállítása.** Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a szőlővesszők, szőlőoltványok és szőlőkarók szállítása tárgyában szabályrendeletet bocsájtott ki, mely kimondja, hogy külföldről egyáltalán nem lehet Magyarországon miniszteri jóváhagyás nélkül szőlővesszőket stb. szállítani. Ezenkívül felsorolja azon helyeit az országnak, a honnan szőlővesszők nem szállíthatók. A rendelet szerint Hajdúvármegye bármelyik helyéről szabad szőlővesszőt szállítani.

* **Névmagyarosítások.** Fröhling József debreceni lakos nevét belügyminiszteri engedéllyel Ferenczi-re, Klein Imre h. n. nánási lakos pedig Kis-re magyarosította.

* **A debreceni állomás kibővítése.** A m. kir. kereskedelmi miniszter 53.000 koronát engedélyezett a debreceni m. állomás illetve pályaudvar kibővítésére. Az engedélyezett összegből egyrészt az új áru-raktárt fogják megnagyobbítani, másrészt a pályatestnek Szatmár felé eső részén építenek egy új kihúzóvágányt, minek szükségét már régen érzik a kocsirendezések alkalmával.

* **Berghofer István temetése.** A szomorú véget ért Berghofer István szatmári bankhivatalnokot Szatmár város előkelő közönségének általános részvéte

mellett tegnap helyezték örök nyugalomra. Az elhunytban a debreceni Budaházy család egyik rokonát gyászolja.

* **Sertésvásár Debrecenben.** E hónap 14-én kezdődik a debreceni tavaszi nagy vásár, melynek első napjára esik a sertésvásár. Ezen a vásáron azonban a forgalom csak a belföldi sertésekre terjeszkedik ki s külföldi szállítás e hónap 15-ig nem eszközölhető. Az e hónap 18—19-én tartandó nagy sertésvásáron azonban — ha csak újabb megbetegülés nem fordul elő — a külföldi forgalom is minden korlátozás nélkül lebonyolítható.

* **Varjúk pusztítása.** Csege hajdumegyei község ma holnap híres lesz a varjupusztításáról. Rengeteg sok bajuk van ugyanis a varjúkkal. A Tisza mentén a varjak valósággal ellepik a tájat. Millió, meg millió varju tesz kárt — így mondja a jelentés — földjeinkben, vetéseinkben. A csegeiek nem is kisebb helyre folyamodnak védelemért, mint a miniszteriumhoz. A varju pusztítás költségeinek fedezésére ugyanis segítyt kérnek a földmívelésügyi kormánytól s a kérvényt a debreceni szolgabíróság most fogja felterjeszteni.

* **Öngyilkos malommunkás.** Husvét szent ünnepére ismét szaporodott eggyel a halál önkénteseinek száma. Csehi Ferenc 25 éves malommunkás vetett véget életének. A fiatal ember ezelőtt a gőzmalomban volt alkalmazva, azonban elbetegesedett, s mikor betegsége mindjobban erőt vett rajta, elboacsájtották a szolgálatból. Nagy nyomorban éledgett családjával Nyil utcai lakásán, egy ideig húzta még a szenvedések igáját, tegnap azután agyonlőtte magát. Homlokou találta a golyó, s a szegény ember azonnal kiszenvedett. Holttestét beszállították a kózkórházba, s miután kétségen kívül megállapítatott, hogy önkézevel vetett véget életének, nem fogják felboncolni. Az öngyilkos munkást felesége és két gyermeke gyászolja.

* **Összeroncsolta a gép.** Végzetes vigyázatlanságnak lett tegnap áldozata Oláh Imre mezőgazdasági munkás. — A határban levő Lajosközi tanyán szecskát vágott több társával. Munka közben nem vigyázott eléggé, s a balkeze a gép kerékei közé került, mely irtóztatóan összeroncsolta a szerencsétlen ember kezét. Elősiető társai szabadították ki rettenetes helyzetéből, s beszállították súlyos sérülésével a kózkórházba.

* **Lövöldöző asszony.** Orosz Mihály kisbirtokos, csapókeri lakos közös háztartásban élt Balog Juliánna dohánygyári munkásnővel. Tegnap valami fellett összevesztek, s a családi perpatvarba beleavatkozott Balog Juliánna atyja és anyja is. Szóból szó lett, végre tettlegességre került a sor, mire Balog Juliánna felkapott egy revolvert, s három lövést intézett a szüleivel küzködő Orosz Mihályra. A golyók fején találtak Orosz Mihályt, ki eszméletlenül terült el a földön. Az előrohán szomszédok vetettek véget a véres családi perpatvarnak, s rendőrt hívtak. ki az esetről felvette a jegyzőkönyvet. Orosz Mihályt súlyos sebeivel a kózkórházba szállították.

* **Kirabolt vándorló.** Veress Gyula asztalossegéd tegnap Debrecen felé igyekezett, hogy munkát keressen a városban. A szikes-gátnál elébe bukkant két barna arcú parasztruhás ember, kik minden bevezetés nélkül rávetették magukat a mit sem sejtő Veressre, s fojtogatni kezdték. Az izmos legény hiába igyekezett lerázni magáról a támadókat. Botütéseket

elkábították, s mikor összeesett elrabolták 7 korona készpénzét. A kirabolt iparos segéd csunyán összeverve jelent meg tegnap a csendőrségen, hol feljelentette az esetet. A csendőrök bizonyára veszik, hogy a támadók cigányok volt, kik a tavaszeli inség közepette egymásután követik el a legvakmerőbb gaztetteket.

* **Tűz gyújtogatásból.** Hidvéghez Mihály városi bérőnek a M. Pércsi hártárban levő birtokán nagy tűz volt az elmúlt éjszakák egyikén. Egy rakás széna és ózalmakazal égett le. Tekintve ezt a gyanus körülményt, a mely arra enged következtetni, hogy a tűz gyújtogatásból származott, a vizsgálatot megindították. A kár több mint 1000 korona.

x **Angliának híres pázsit területei** valóban igen szépek: ámde azok sem szebbek, mint Budapest sétaterének pázsitrészei és a Margitsziget díszgyep-területei. Ugyan ki ne gyönyörködött volna már ezekben? Egy év hiányzik csupán és akkor harminc éve lesz, hogy ezen remek pázsitokhoz a fűmagot Mauthner Odön cs. és kir. udvari magke- reskedése Budapesten szállítja. Méltán lett oly nagy híre már e fűmagnak, hogy nemcsak a monarchia minden nagyobb parkja részére szállítja az említett cég ezt a fűmagot, hanem Német-, Francia- és Orosz-országból is érkeznek tömege- sen rendelések. Most midőn a pázsitfű- mag vetésének ideje elérkezett, jó taná- csot vélünk adni, midőn azoknak, kik hasonló gyönyörű, üde zöld pázsitot akarnak létesíteni, — azt tanácsoljuk, hogy szerezzék be Mauthnertől vagy a „Sétatéri“ vagy a „Margitszigeti“ fű- magkeveréket.

x **Gyermekeket német nyelvű orvosi család nyári üdülésre** s a német nyelv gyakorlása céljából, valamint egész évre is teljes ellátásra mérsékelt árban elfo- gad. Cím Dr. Schöntag Samu városi or- vos Svedlér, Szepesmegye. A két hus- véti ünnepnap alatt személyesen is le- het értekezni Csapó-utca 52 sz. a.

x **Déli jég- és viszontbiztosító-társaság.** A Triesztben f. hó 9-én megtartott köz- gyűlésen előterjesztett és az 1902. évre szóló üzleti jelentésből a következő lé- nyegesebb adatok emelendők ki: A jégbiztosítási ágazatban 3,739,626 korona volt a díjbevétel a tavalyi 3,699,255 koronával szemben, károk fejében 3,210,846 korona fizetett ki, míg az előző évben e címen kifizetett összegek 2,918,253 koronára rugtak. A tűz viszontbiztosítási ága- zatban befolyt díjak összege 1,526,276 koronát tesz szemben az 1901. évi 2,154,033 koronával, míg a károk kifi- zetése a kártartalékok figyelembe véte- lével 874,248 koronát igényelt az előző évi 799,487 koronával szemben. — A tűzdíj-tartalék 577,017 koronáról 768,038 koronára szaporodott és a díjbevétel 50 százalékanak felel meg. Jóllehet a jég- biztosítási üzlet veszteséggel járt, a tűz viszontbiztosítási ágazatban elért kedvező eredmény folytán és hála a tőke és a felszaporodott tartalékok után befolyt jövedelemnek, a mérleg mégis 320,903 korona felesleggel zárul (hozzáadva a 24,890 koronányi nyereség-áthozatot), mely módot nyújt arra, hogy az alapsza- bályszerűen levonások eszközése után részvényenként 32 koronányi (8 százalék osztalék) fizetessék ki. A nyereség és díjtartalékok 2,967,379 koronát tesznek, úgy hogy a társaság a teljesen befizetett 3,000,000 koronányi részvénytőke hozzá- számításával összesen 5,967,379 koronára rugó biztosítási alapok felett rendelkezik

Egy nagy hombár eladó. Péterfia-utca 18. szám.

x **A tavaszi idényre** remek férfi divat ujdonságok érkeztek, u. m. a legelőkelőbb gyártmányu férfi, fiu, és gyermek ka- lapok és sapkák chickes nyakkendők 1 koronától feljebb színes és fehér di- vat ingek: kézelők, és gallérok, Buda- pesti kizárólag finom férfi cipők, kitűnő kötött férfi harisnyák, esernyők, sétatö- tok és francia illatszerek a legnagyobb választékban olcsó szabott árak mel- lett beszerezhetők Fekete Jakab első- rangu uridivat termében. Debrecen, főté- r kistemplom mellett.

x **A legjobb kivitelű fényképek** Harth műtermében Piac. u. 34. készülnek.

x **Páratlan kedvezményt** léptetett életbe a világhírű, csalhatatlan hatású gazdag kén- és konyhasó-tartalmu, mindég enyhe éghajlatu, kitűnő vasuti összeköttetéssel bíró Herkulesfürdő. Ugyanis a déli Kár- pátok gyönyörű, regényes hegyvölgyé- ben fekvő fürdő igazgatósága az intel- ligens középosztály részére, azoknak, kik szerény jövedelemmel bírnak, 50 száza- lékos árkedvezményt engedélyez, hogy így a csekélyebb anyagi javakkal meg- áldottak egészségük helyreállítása és üdül- lésük céljából felkereshessék a Herkules- fürdőt. A kedvezményt kapják: orvosok, ujságírók, államhivatalnokok, megyei, vá- rosi, községi hivatalnokok, lelkészek, jegy- zők, tanárok, tanítók, tisztviselők, hiva- talnokok, színészek, turisták stb. Bővebb felvilágosítást és prospektust készséggel küld az igazgatóság.

Értesítés. Az ev. ref. Kollegium gazdasági tanácsának megbízásából tisz- telettel értesitem a kölcsönpénzt kereső t. közönséget, hogy az egyházkerületi és kollegiumi pénztár némely alapítványi tőke befizetése következtében abban a helyzetben van, hogy kisebb s nagyobb összeg erejéig kölcsönöket folyósíthat. Megkeresésre a pénztári hivatal a köl- csönzési szabályokat készséggel meg- küldi, ezenkívül ugy a pénztárban (kol- legiumi épület, nyugoti főbejáró) mint az egyházkerületi s kollegiumi ügyészi hivatalban szóbelileg is részletes tájé- kozás szerezhető. Debrecen 1903 április 11. Rózsa Sándor egyházkerületi s kollegiumi pénztárnok.

SZINHÁZ.

Színházi műsor:

Apr. 12, vasárnap, délután *Hőfőherke* tündérajáték, — este *Foltényi Vilmos* felléptével *II. Rákóczi Ferenc fogsága*, színmű.

Apr. 13, hétfő, délután *Párisi élet*, dal- játék, — este *R. Réthy Laura* első felléptével *A falu rossza*, népszínmű, A.

April 14, kedd, *Bob herceg* daljáték. C

April 15, szerda, *A zsába*, bohózat C.

April 16, csütörtök, *Bob herceg*, daljá- ték, A.

April 17, péntek, *Pálmay Ilka* felléptével *Ninis*, énekes bohózat, B bérletszünet.

April 18, szombat, *Aszalai uram teá- nyai*, vígjáték, A.

April 19, vasárnap, délután *Az új hon- polgár* énekes bohózat, este *Pálmay Ilka* fel- léptével *Nőemancipáció*, énekes bohózat C bérletszünet

R. Réthy Laura asszony.

Nyílt level a színház új divájához.

Nos, asszonyom, gratuláljak-e vagy kondoleáljak az esethez?

Amint vesszük: az ön régi jó ba- ránya kondoleál, a rideg és önző színház- látogató pedig gratulál.

Vége az arany szabadságnak! Bele kell férni a „szerződés keretébe“, a pa- esirtát kalitkába zárják és ragyogó, har- sógó trilláit akkor halljuk, a mikor akar- juk, a mikor a műsor élénk parancs olja.

Vége az arany szabadságnak, regge- lente ön is csak úgy siet a próbára, — mint a ki nem hagy otthon puha fészket három kis gügyögő, csipogó madárfiókkal délben csakugy nem érdeklí a konyha és annak minden sülte főzte, mint a többieket, — este pedig a kigyult gáz uralma alatt csakugy sarkára állnak az idegei, mint többi testvéreinek, a kik jó és rossz embereket játszanak a színpadon s hozzá nem egyszer énekelnek is.

Kedvenc virágai bizonyosan a rózsá és az ibolya, mert azt a két kis szívéhez nőtt jószágot is Rózának és Ibolyának keresztelte el. Immár azonban nem fo- nódik olyan könnyen Rózsa és Ibolya- koszoruba a nyaka, meg kell elégednie szertartásos hideg babérral, mely meg- különbözteti majd a többi halandótól.

Az a kis falu rossza zsarnok is, a ki buksi fejével Sándor névre hallgatna, ha egyáltalán képes volna hallgatni s a ki ha egyik testvérkéjével megosztóznék névben, hát egész jogosultan viselne a Rózsa Sándor nevet, — az sem rémural- maskodik már forró, olvatag szívére, át- adja a rémuralmi hatáskört azon gentle- maneknek, kiknek neve rendező meg ügyelő s kik, asszonyom, felírják önt a feketetáblára, ha nem jól viseli magát

Bucsuzzék el asszonyom a múlt sok édes emléktől és alakjától, apróktól, na- gyoktól. Nehogy azt a rossz hírét hall- juk, hogy még mindig az urába szerel- mes. Ez az ur most meghalt s igazán el lehet róla mondani, hogy otthon paran- esoljon (ha tud!).

Az ön egész szerelmét, szeméinek minden tűzét, hangjának minden zenéjét, lelkének minden hódoló melegét és ost- romló erejét, azt az egész ritmikus min- denséget, mely a művészetben olyanná avatja az énekesnőt, mintha egy mege- levenült zengő költemény volna, mind- ezt a szerelmi leltárt lefoglalja magá- nak az az ezerfejú nagy ur, akinek kö- zönség a neve, aki nem osztozik senki- vel, mindent magának foglal le, mert ő az ura életnek, halálnak, sőt annál is többnek, a művészet birodalmában for- gandó legnagyobb kohinórának: a siker- nek és dícsőségnek.

Ennek az új szerelmes nagyurnak olyan a hangja, hogy elesábitja, megva- rázsolja, hogy annál szebb, elbűvölőbb zene nincs a világon s ennek a zené- nek a neve: *taps*.

Ebbe kell önnök, asszonyom, sze- relmesnek lenni és azután mellette sze- relmesnek kell lenni abba az alkotmányba melylyel a legtöbb államesinyt követik, el a befentesek, abba a deszkából, fény- ből és illuzióból összeépült alkotmányba, melynek színpad a neve.

Meglesz tehát, látja, az új világa s reményem, hogy lesz is abban jó világa, csak el ne csábítsák onnan az u. n. kö- rülmények.

Tudja, körülmények mindenütt van- nak s a színpad jóformán egyébből sem áll, mint körülményekből.

Telivér ember soha sem áll alkuba a körülményekkel, hanem vagy legyőzi

azokat, vagy figyelembe sem veszi. Már ön ugyancsak telivér alak azon a területen, ahová most lép, ne botoljon tehát meg az ugynevezett körülményekben. Ön Eva lánya s Evának volt egy tragédiája. Az almával, a tudás fájával. En nem vagyok arkangyal, de azért lekiáltok önhöz: hagyja a tudás fáját és ne áhitozzék azokra a két krajcáros almákra. Szóval annyi sok eszményi gyönyörűség mellett mondjon le arról az egyről, mely az ujságok olvasásában áll. Megkapja ön a kritikáját a szükséges pillanatban azonnal s azoktól, akik arra illetékesek: a közönségtől. Ezzel erje be szépen!

Tudja, maga nem érti egészen az ujságírás hátsó titkait; igaz hogy én sem értem már, de talán jobb is, ha csak azok értik, akik megélik belőle.

Alighanem elég is azonban már a jó tanácsokból. Látja, ezek is az új pályájához tartoznak, melyre most nagy diadalaival visszatér. Mi, n. é. közönség, akárkit megállithatunk utjában, hogy elmondhassuk neki jótanácsainkat. A színészethez meg a harangöntéshez mindenki ért.

Nekem csak az volt az ötletem, hogy amikor ön, asszonyom, a magánélet nevébéli-várából a hivatása alkalmazottainak sorába lép, mindjárt az első lépésnél nyílt levelet intézzek önhöz s így szoktassam hozzá kalitkájá határaihoz s a mi jogaink határtalanságához.

Szóval egy pillanatban nekem is meg kellett feledkezniem magamról és a pihenő ujságíró-tollat föl kellett emelnem.

Üdvözlöt önnek, asszonyom! Szórom ime a virágot, a szóvirágot eléje; majd a szavak tetekbe érnek, önben tudja e, hogy sok modern kellék nincs meg a hivatásához, de ez az ön gazdagsága asszonyom, végre is törtétek csodák, én már hallottam a meséből, — hogy volt közönség, mely azért szerette, színésznőjét, mert az színésznő volt, semmi más, — mért ne feledkezhetnék meg így magáról itt is a közönség?

A viszontlátásra asszonyom, a lámpák előtt.

Debrecen, 1903. ápr. 11.

Sz—y Gy—a.

Nyolcvanhárom éves színész a színpadon

Foltényi bácsi fellépése.

Nevezetes eseménye lesz a mai húsvétvasárnapon a debreceni színháznak.

A II. Rákóczi Ferenc fogsága című történelmi színműben elzengi hatyudalát, meg egyszer utóljára fellép a 83 éves Foltényi Vilmos.

Per amorem Dei! — ezt mondja a darabban páter Knittelius, akit Foltényi bácsi személyesít; de az egész ország is bátran elmondhatja: per amorem dei! ... 83 éves öreg ember játszik a világot jelentő deszkákon.

Ez a csoda bizony nem igen történhetik meg akárkivel! Nem is tudunk rá példát, hogy valaki 83 esztendőskorában még szerepelt volna a festett világban. Az igaz, hogy az a fűrgesség, eleven életkedv sem adott ám mindenkinek, a mivel Foltényi bácsi hála az égnek még ma is dicsekedhetik.

Már napokkal ezelőtt levágt a 83 éves bajuszát, szakállát és oly vidáman járt a színpadi próbákra, mint valamely fiatal siheder, aki most álmondja először, hogy térdig fog járni a rózsában és meghódítja az egész világot!

Ugy tudja a szerepét — per amo-

rem Dei! — hogy akár éjjelkor, álmából felverve is el tudná mondani.

Azért mégis ezt emlegette tegnap este — gondülő boroecska mellett:

— Meg mondtam a sugónak, hogy az első hangot értelmesen, a többit hangosan!

Találkozott tegnap az 83 éves Simonffy Imrével, a város diszpolgárával.

— No, hogy van Foltényi bácsi?

— Jól, hála istennek! — nevetett az örökké vidám öreg gavallér. — Megyek az utcán, szembe rohog velem a város híres ötös fogata, a lógós rám néz és aszongya: hehehe!

Ilyen kedélyes ember még ma is a 83 éves Foltényi Vilmos bácsi, a kinek számára ma este a színházban megnyílik e mennyország... Angyalok fognak rá mosolyogni s mialatt zug a taps, riad az éljen és az öreg szemében megcsillan a forró köny, a köny-cseppeken át látni fogja a gyönyörűségben kifogyhatatlan örökkévalóságot...

Réthy Laura első fellépése.

A színtársulat új első énekesnője

R. Réthy Laura asszony húsvétvasárnapról 1904. virágvasárnapig a debreceni színtársulathoz szerződött első énekesnőnek. A művésznő először holnap húsvét hétfőjén este lép fel a falu roszszában, mint Finum Rózi.

Réthy Laura egy ízben volt már a debreceni színház első énekesnője, Leszkay András igazgatása alatt, a mikor a budapesti Népszínháztól szerződött Debrecenbe s itt éveken át rendkívüli diadalokat aratott.

Bemutakozása 1891. október 1-én történt a Cigánybáróban. A művésznő Szaffit énekelte s a színház bevétele akkor este bérletfolyamban 1038 kor. 20 fillér volt.

1891. okt.—dec. hónapokban 42-szer 1892. januártól ápr. 24-ig 52-szer, 1892. december hónapban 3-szor, 1893. január 1-től márc. 15-ig 33-szor lépett fel Réthy Laura, mint Leszkay első énekesnője. 1894. márc. 13-án és 14-én Tiszay Dezsőnél vendégszerepelt 2 este, 1901. jan. és február hónapokban Komjáthy Jánosnál vendégszerepelt 11 este és 1903. jan. febr. és márc. hónapokban Makó Lajosnál vendégszerepelt 8 este. — Összesen tehát 1891. október 1-től a mai napig 151-szer lépett fel Debrecenben, mely fellépései alatt a színháznak bérletfolyamban és bérletszünetben összesen 97,875 korona 72 fillér bevétele volt.

Réthy Laura 151 fellépése Debrecenben 57 darabban történt, melyek közül 5 dalmű, 25 daljáték és 27 népszínmű volt. Legtöbbször játszotta Debrecenbe; a Madarász Postás Milkáját: 17-szer, azután a Szultán-t 9-szer, a Boszorkányvárban Coraliét és Verust 7-szer, a Színitanodában Tamburinet 7-szer, a Cigánybáróban Szaffit 6-szor, Szép Helénát 6-szor, a Kis molnárnét 5-ször, a Koldusdiákban Laurát 5-ször, Rip van Winkleben Lizbethet Alicet 5-ször, A többi 47 darabra összesen 78 fellépés esett.

Bács Károly és Bácsné Maár Julia.

A debreceni színtársulat a mai naptól kezdve határozottan megerősödött. Voltak a társulatnak eddig is tehetséges tagjai; de a személyzet művészi értékéből hiányzott az a nemes patina, melyet csak a teljes kifejlődött művészet adhat meg.

A színháznak ily értelemben vett

valódi nyeresége többek közt a Bács-pár.

Az ujonnan szerződött érdemes művészpár a nagyhét végén érkezett Debrecenbe. Bács Károly ma, húsvétvasárnapján, neje Maár Julia pedig szerdán lép fel először.

Bács Károly a régi gárda kiváló erényeivel, nemes jó tulajdonságaival megáldott színész. Kitűnő rendező, művelt, jóízű, előkelő színész, a ki első sorban az együttes művészi értékének egyenletességére, a játék természetes színézése mellett az egyöntésű simaságra törekszik és ezzel mindenkor emeli az előadás művészi becsét.

Bácsné Maár Julia a legkiválóbb művésznők egyike az országban. Minden dícséret helyett elég annyit mondani róla, hogy egyéniségének gyöngéd előkelőségével, hangjának finomságával, eszéi közeli természetességével és egyénisége közvetlen szeretetreméltóságával legközelebb áll a mesteri Prielle Kornéliához.

Szerdán, első fellépésekor, nem a legjobb darabban, nem is egészen neki való szerepben látja őt viszont a művészi játékára szívesen emlékező közönség. De hiszen majd látjuk tőle a Nagymamát, a Rang és mód egyszerű asszonyát és a többi elsőrendű szerepeit is.

Mindenesetre örömmel üdvözölhetjük a kitűnő Bács-párt, melynek ide szerződése határozott nyereség.

SPORT.

Kocsiversenyek Debrecenben. A Debrecenben rendezni szokott versenyek az uri sport egy érdekes fajával fognak gazdagodni. A debreceni Urikocsis egyület ugyanis versenypályát épített a mén-telep mellett levő kis erdő szomszédságában elterülő tisztáson. A pálya elkészítésének munkálatai különben már serényen folynak s a nyári hónapokon teljesen el fognak készülni. Így azután talán az őszi szezonban már meg is tartja az egyület első versenyét.

Az uri kocsis egyület Csáky Adorján gróf elnöklete alatt e hónap 16-án, esütörtökön délután 3 órakor tartja rendes közgyűlését a városháza kistermében.

TÁVIRATOK.

Beksics Gusztávné halála.

Budapest, ápr. 11. A tegnap elhunyt Beksics Gusztávné temetése húsvétvasárnapján d. u. 4 órakor lesz. Beksicsné halála nagy veszteség az irodalomra nézve is, Boedanovics György néven jelen műveket írt. Széll Kálmán is kifejezte részvétét Beksics képviselőnek.

A pécsi Gotterhalte-ügy.

Pécs, április 11. A kitiltott honvédfiúk úgy látszik ártatlanok és valószínű, hogy valamelyik katonai intézetbe újra felveszik őket. Sorsich őrnagyról híre jár, hogy nyugdíjazták és hogy valakivel lovagias ügye támadt s két magasabb rangú tisztet bizott meg az érintéssel. Itt izgatottan várják a képviselőház megnyitását, egyik baranyai képviselő interpellálni fog a Gotterhalte-ügyben.

Horvát zavargások.

Zágráb, ápr. 11. Zabresies vasúti állomás épületét horvát parasztok megtámadták, betörték az összes ablakokat, az épület egy részét lerombolták. A esend-

örök csak nagynehezen tudták a parasztokat visszaszorítani. Sokan megsebesültek. Egyéb részletek ismeretlenek.

Az ujpesti rablógyilkosság.

Budapest, ápr. 11. Kubányi Mariska, az ujpesti varrónő rablógyilkosát még mindig nem kerítette kézre a rendőrség. A gyilkossággal gyanúsított Nepodmuczki Lipót asztalossegéd atyja ma képes levelezőlapot kapott tőle husvétii üdvözlő felirással, melyet tegnap a verseny utcai postaszekrénybe dobott be.

Gabona tőzsde.

(Déli zárlat.)

Budapest, ápr. 10.

Az összes tőzsdék zárva vannak.

Közgazdaság.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság március 14-én tartotta rendes évi közgyűlését Csekonni Endre gróf elnöke alatt. A közgyűlés határozatképességének konstatálása után felolvasták az igazgatóság jelentését, mely szerint az elmúlt üzletév eredménye az egyes üzletágakban kielégítő volt és a társaság üzleti és vagyoni fejlődése nemcsak a régi reményeket igazolja, hanem a jövőbe vetett bizalmat is megerősíti.

A tüzbiztosítási díjtartalékokat 4,400,000 koronáról 5,000,000 koronára, a szállítmány-biztosítási díjtartalékokat 80,000 koronáról 100,000 koronára emelték. E gyarapodások nem csupán a múlt évi tartalékokhoz viszonyítva jelentékenyek, hanem az üzletállományokhoz való százalékarányban is haladást mutatnak. Hasonlóképpen emelték a betörésbiztosítási üzlet tartalékát is és pedig 40,000 koronáról 65,000 koronára. Az értékpapírok árfolyamának emelkedésével nyert jelentékeny összeget a maga érintetlen teljességében az ár-olyan-külföldi tartalékokhoz esatolták, melyekkel 960,706 korona 55 fillérről 3,315,140 korona 27 fillérré emelkedett. Noha az ár-olyan-külföldi tartalékok ezek után már közel négy millió koronát tesznek ki, még a külön tartalékot is, az alapszabályszerű mértéken túl tetemesen növelték, úgy, hogy az, 568,588 k. 14 fillérről 1,731,799 korona 93 fillére emelkedett. Az életbiztosítási üzlet megszokott jövedelmezőségeinek megtartásával a lefolyt évben ismét jelentékeny haladást ért el. Az életbiztosítási új szerzemény 57,317,558 korona 12 fillért tett ki, az érvényben levő biztosítási állomány pedig 293,922,310 korona 91 fillér összegre növekedett, a mi még az előző 1901 évi szintén öröndetes eredményekkel összehasonlítva is az új szerzemények tekintetében 12,853,922 korona 2 fillér, s az üzletállomány tekintetében 19,000,269 korona 55 fillér gyarapodást jelent. Az igazgatóság javasolja, hogy a zárszámla végeredményeiből származó 4,040,374 korona 37 fillér nyeresémből az alapszabályok értelmében az életbiztosítottak nyeresémi részét 562,721 korona 49 fillér a „külön tartalékra“ 404,038 korona 44 fillér igazgatósági nyeresémi-osztalékra 242,422 46 fillér a tisztviselők nyeresémi-osztalékára 121,211 koronára 24 fillér, a tisztviselői nyugdíjalapra 80,807 korona 48 fillér fordítsassék és a fennmaradó 2,629,174 korona 35 fillérből minden egész részvény után 400 korona osztalék fizettesék ki. Az ezután még rendelkezésre álló 1,429,176 koronát 35 fillérből 800,000 korona a tüzbiztosítási díjtartalék külön emelésére fordítsassék, valamint 50,000 korona a tisztviselők nyugdíjalapjára, 10,000 korona az Ormódy-alapra 10,000 koronára az Ezredéves alapra és végül 759,174 korona 35 fillér a külön tartalékra vezettessék át.

A közgyűlés az igazgatóság jelentését jóváhagyólag tudomásul vette, a javaslatokat elfogadta és a felmentvényeket megadta. Végül Jan Kovics János dr. részvényes utalva az idei fényes mérlegre, indítványozza, hogy a közgyűlés fejezze ki hálás elismerését a vezérigazgatónak, az igazgatóságnak, a felügyelő-bizottságnak és tisztviselőknél buzgó fáradozásaiért és az elért fényes eredményekért. A közgyűlés az indítványt elfogadta, mire a közgyűlés véget ért.

4858—1903.

Pályázati hirdetmény.

A debreceni városi színházban hirdetéses (reclam) függöny rendszeresítésére tárgyában zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

Bérleti idő: egyelőre 1903 évi május 10-től 1905 évi október hó 1-ső napjáig terjed.

A zárt ajánlatok f. évi május hó 1-ső napjának d. u. 5 órájáig adandók be a polgármesteri hivatalban az ugyanott megtekinthető pályázati feltételekben megállapított 5 százalékos bánatpénzzel és egyebekkel felszerelve. Később vagy sürgönyileg beadott ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A zárt ajánlatok f. évi május hó 2-án d. e. fél 10 órakor fognak a városház könyvtár szobájában nyilvánosan felbontatni.

Debrecen 1903. április 6.

A városi tanács.

Nyiltér.

Rövid használat után nélkülözhetetlen. Igen alkalmas utazásoknál.

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva

Bizonyítvány kelt Bécsben

1887. júliushó,

Kalodont

nélkülözhetetlen

FOGTISZTÍTÓ-SZER.

Elsőrangú higiénikusok elismerik, hogy egészségünk fentartásával nem nélkülözhető a fogak és a szájüreg gondos ápolása. Nevezetesen gyomorbetegségek hárihatók el ez által. Ennél legsikeresebbnek bizonyult a „Kalodont“, mely az antiszeptikus hatás a fogaknál szükséges mechanikus tisztítással kitérően egyesíti.

Magyar kir. államvasutak.

56.982—1903. szám.

D.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága nyilvános versenyt hirdet a pozsonyi rendező pályaudvar villamos világítása céljából létesítendő gépház tetőzetéhez szükséges vasszerkezeti munkák végrehajtására.

A tervek és költségvetés, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek Budapest, a magyar királyi államvasutak igazgatóságának magasépitményi ügyosztályában (VI. kerület, Teréz-körút 56. szám, IV. emelet 27. ajtó) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok legkésőbb 1903. évi április hó 21-én, délelőtt 12 óráig nyújthatók be alulírott igazgatóság építési-és pályafentartási főosztályában (VI. ker., Teréz-körút 56. szám, II. emelet 10. ajtó.)

Az ajánlatok egy korona, az ajánlat mellékletei ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva és lepecsételve, a következő felirattal nyújthatók be: „Ajánlat a pozsonyi rendező pályaudvaron létesítendő gép- és kazánházhoz szükséges vasszerkezeti munkákra.“

Csak az összes munkákra tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi április hó 20-án

délelőtt 12 óráig 90, azaz kilencven korona bánatpénz teendő le, a magyar kir. államvasutak központi főpénztáránál (VII. ker. Andrássy-ut 75 szám, földszint) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapírokban.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzé-árfolyam szerint számíttatnak, de névértékben felül számításba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául.

Posta útján beküldött ajánlatok tértivevénynyel adandók fel.

Budapest, 1903. évi április hóban.

Az igazgatóság.

(U tányncmást nem díjazunk.)

Magyar királyi államvasutak.

56981—1903 szhr.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága nyilvános versenyt hirdet a pozsonyi rendező pályaudvarának villamos világítása céljából létesítendő központi telep számára szükséges magasépitményi munkák végrehajtására.

A létesítendő munkák a következők:

1. Egy kazán és gépház gépalapzatokkal.
2. Egy 30 m. magas kémény a hozzátartozó füstesatornákkal.
3. Szén és salak rekeszek.

A tervek, a költségvetés, az egy-é-árfolyam, a szerződési tervezet az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek Budapest, a magyar királyi államvasutak igazgatóságának magasépitményi ügyosztályában (VI. kerület, Teréz-körút 56. sz. IV. emelet 27. ajtó) és Pozsonyban a magyar királyi államvasutak pozsonyi—komáromi osztálymérnök-ségénél (Hosszu-utca 6. szám) hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok legkésőbb 1903 évi április hó 30-án déli 12 óráig nyújthatók be alulírott igazgatóság építési-és pályafentartási főosztályában (Budapest, VI. kerület Teréz-körút 56. szám, II. emelet 10. ajtó.)

Az ajánlatok egy korona, az ajánlat mellékletei ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva és lepecsételve a következő felirattal nyújthatók be: „Ajánlat a Pozsony rendező pályaudvaron létesítendő gép és kazánház és tartozékainak előállítására.“ Csak az összes munkákra tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni. Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903 évi április hó 29-én délelőtt 12 órájáig 1100 korona, azaz egyezeregy-száz korona bánatpénz teendő le a magyar királyi államvasutak központi főpénztáránál (Budapest, VI. ker. Andrássy-ut 75. szám földszint) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapírokban.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzé-árfolyam szerint számíttatnak, de névértékben felül számításba nem vétetnek.

Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek tértivevénynyel adandók fel.

Budapest, 1903. évi április hóban.

Az igazgatóság.

(U tányncmást nem díjazunk.)

SERLI EDE UTÓDA
GASPARIK ANTAL

Cronometer műórák, ékszerkereskedő
első magyar ingaóra-gyáros, m. kir. államvasutak szállítója és órása
A BIKÁVAL SZEMBEN, PIACZ-UTCZA 16. SZÁM ALATT
DEBRECZENBEN.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát

saját gyártmányu óráiban

valamint a legfinomabb Schweizi arany, ezüst, aczél és nickl óráit, ékszereket aranyban és ezüstben, ezüst disztárgyak, ezüst evőeszközök, menyaszonyi kelengyék és **optikai készítmények** eddig a legnagyobbnak nagyobb versenyképességgel. Velem szemben minden verseny kizárva.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Alapított 1875-ben.

KATZ HERMANN-féle

óriási férfi és gyermekruha készletet

mindenki saját érdekében tekintse meg, vételkényszer nélkül

Debreczen, Piacz-utca 43. sz. a.

Dréher söresarnok mellett.

Tulnyomólag saját készítmény!!

Mosó nyári szövetek dus választéka

Kardos László

árubázában. Kossuth-utca 9.

Minőség, izlés, szintartás és ár tekintetében a legnagyobb bizalmat érdemli a cég, a mely 72 éves multjára tiszta önérettel tekinthet vissza. Az ujonnan bevezetett mosóáru női ruhákra, blousokra, reggeli pongyolákra ép oly dus választékban van raktáron és ép oly elsőrendű minden tekintetben, mint törzsáruim. Ama igazmondást, mit megboldogult üzletalapító Atyám használt, én is alkalmazom, ugyanis: „Hiba nálam is fordulhat elő, de a tények bizonyítják, hogy kevesebb és ritkábban, miut más üzletben.“ Én a fentidézett mondás erejét még fokozom ama kijelentéssel, hogy üzletemben pénzéből a vevő egy fillért sem veszít, mert minden az áru fogyatékosága folytán előforduló hibát kártéríték új áruval vagy készpénzzel. A tisztességnek ennél magasabb foka nem lehet. — Az ujonnan bevezetett mosóáru a következők:

karton, kreton, satin, duchesse, batiszt, zefir, Nizza, Felicia, Dress, Cleopatra, Rekord, Graziosa, selyem lyonais, Soi royale, Louisine, fehér és színes himzett és áttört szövetek, pique, Zefir, batiszt és duchesse fejkendő.

Hölgyek részére nélkülözhetetlen

A női szépség

Csodás, gyors hatásu

elérésére, tökéletesítésére és fentartására legkitünőbb és legbiztosabb a vegytiszta, sem higanyt, sem ólmot nem tartalmazó, teljesen ártalmatlan

FÖLDES-tele

MARGIT-CREME

Törvéycyesen védve.

Ezen világhírű arckenőcs pár nap alatt eltávolít szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (Mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ráncokat, redőket, himlőhelyeket és az arcot fehérre, simává és üdévő varázsolja.

Árá. kis tégely 1— kor, nagy tégely 2— kor. Margit hölgypor 1.20 kor. Margit szappan 70 fill. Margit fogpép (Zahn-pasta) Margit arcvíz 1— kor.

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő:

FÖLDES KELEMEN
gyógyszerész Arad.

Kapható minden gyógyszertárban drogériában és illatszerekkereskedésben, Főraktár Debreczenben; Balázs Ödön, L. Kovács Nándor, Mihálovits István, Muraközy László Rotschnek V. E. dr. gyógyszertárakban és Jóna Jóna drogériában.

Hamisítók bíróilag üldöztetnek

Legjobb szepítő szer

Kérje ingyen és bérmentve!

a legújabb, 1908. évi körül-belüli 3000 díszes ábrát tartalmazó árjegyzéket

Keleti J.

orvos-sebészeti mű- és kötszergyársztól,

Budapest,

IV. Koronaherzeg-u. 17.

Tartalmazza az összes újdonságokat, melyek a betegápolás- és kényelemhez szükségesek, minden eszközt rendszeresen a megfelelő betegségekhez osztályozva.

Cs. és kir. szab.

legújabb sérvkötők!

● MŰLÁBAKAT, ●

műkezeket amputáltak részére, műlúzoket ferde növéstiek részére, járó- és támgépeket gyermekágyasok és csecsemők részére, teljes betegfelszerelések, tejsterilizálók stb. továbbá:

Valódi francia, amerikai és angol gumm és halhólyag, gummi öv-specialitások eredeti csomagolásban!

Kozmetikus szerek, köszvény, rheuma és ideg-betegségek gyógyításához szükséges elektroterápiás gépek, valódi angol és szolingeni acéláruk különböző csokrok, korotváló eszközök stb.

Olcsó árak! Alapítva 1878. Szolid kiszolgálát

**Diszes
husvétii tolyások
és
alkalmi cikkek**

a legnagyobb választékban, valamint cukorkák, csemegék, likőr és cognac különlegességek a legfinomabb minőségben, ugyiszintén papírhéju dió, darált mala,

uradalmi tea vaj és Imperial élesztő kapható

Uj. CZEGLÉDI JÓZSEF

fűszer és csemege üzletében

Debreczenben,

... a „BIKA“ szállodával szemben ...

Balmaz-Ujváros határában

500 hold marha legelő kiadó tulajdonosok forduljanak a Kiskabai gazdaság intézőségéhez u. p. Kaba, még pedig folyó hó 14-ikéig, mert ezen időn túl a legelő nem adatik ki. — Ugyanott 1000 drb. birkának való legelő is kapható.

**Az Első Debreczeni ézi Zálog
Ölesön-Intézet Részvénytársaság**

megalakult s működését f. év április hó 1-én, Arany János-utcza 9-ik szám alatt (az Osztrák Magyar Bank mellett) megkezdte. Kölesönöket ad: arany- ezüst, értékpapir, kézműaru, terményekre mérsékelt kamat mellett.

Az igazgatóság.

Az ünnep mindkét napján

az

Angol Királynő szállodában

állandóan frissen csapolva

Dupla márciusi és Dréhersör.

Kitünő nagyválasztéku villás reggeli.

Vasárnap és hétfőn **Rácz Károly** és Magyar Testvérek zenekarának hangversenye. Izletes konyha, tisztán kezelt italok. Minél tömegesebb látogatást kér tisztelettel

Hauer Bertalan.

A Debreczeni Ipar és Kereskedelmi Bankban

kaphatók:

XII. sorsjátékra osztályosorsjegyek.	Klotild egyesületisorsjegyek.	Harcos emlékszóbor sorsjegyek.	Országos Orvosszövetség sorsjegyek.
I-ső osztály.	Főnyeremény:	Főnyeremény:	Főnyeremény:
1/1 12 kor.	25,000 kor.	75.000 kor.	1 40,000 k.
1/2 6 kor.	Ara: 1 kor.	10.000 ..	1 jutalom 10,000 ..
1/3 3 kor.	Huzás:	5,000 ..	2 1,000 ..
1/4 1-50 kor.	1903. június 6-án.	2,000 ..	2 500 ..
Huzás:	1903. május 22. 23.	1,000 ..	stb.
Főnyeremény:	60,000 kor.	stb.	Ara: 1 kor.
		Ara: 1 kor.	Huzás:
		1903. május 15-én.	1903. október 10-én.

Klotild sorsjegyeknél viszontelárusítók kedvezményben részesülnek.

**Kitünő
asztali bor**

Vadász Emil ur termelése.

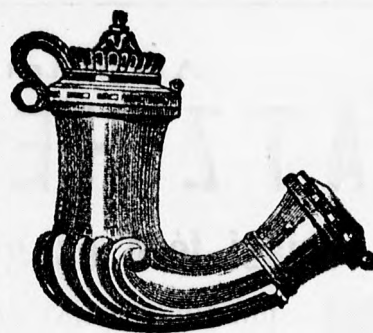
Asztali 1902. évi 1 ltr 26 kr.
Kövidinka „ „ 1 „ 28 „
Rizling „ „ 1 „ 35 „

kapható

Váray József

kereskedésében, városi uj bérház.

Valódi tajték pipák

és
szipkák,
legjutányosabb
árban
kaphatók

Szent-Királyi Tivadar,
műipar-árak üzletében.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

UJ ÜZLET!

UJ ÜZLET!

ÁCS TESTVÉREK

női-divat áruháza

Debreczen, Piacz- és Szent Anna-utcza sarok.

Ajánljuk a n. é. vevőközönség b. figyelmébe ujonnan berendezett üzletünket, a hol állandóan nagy választékot tartunk:

Divatos női ruhaszövetek, Jó mosó kartonok, ruha és diszselymek,
Francia delain és batistok,
Csipke diszek és gallérok, Harisnyák, nyakkendők,
Szepességi vásznak és asztalneműek, paplan, függönyök és ágyterítők, Női- és férfi fehérneműek,
mindennemű női- és férfi szabókellékek, Kaschmir és selyemkendők

és az összes rövidárunkban.

Elsőrendű bevásárlási forrásunknál azon kellemes helyzetbe jutottunk, hogy azt a

legolcsóbb árak

mellett bocsátjuk a t. vevőközönség rendelkezésére.

Szolid és előzékeny kiszolgálás mellett a n. é. közönség szives pártfogásáért esedeznek

kiváló tisztelettel

ÁCS TESTVÉREK

1 drb. 5 rétű gallér 11 kr. 1 pár 5 rétű kézelő 20 kr.

Vidéki megrendeléseket és mintákat a legpontosabban intézünk.

Gyászruhákat 6 óra alatt készíttetünk.

Fix fizetéssel

alkalmaztatnak oly intelligens, megbízható egyének (nők is), kik gyermekbiztosítások szerzésével kívánának foglalkozni. — Czim megtudható a kiadóhivatalban.

Nagyerdei fürdő és vizgyógytelep.

GŐZ- ÉS KÁDFÜRDŐ.

A kádfürdő helyiségekben berendeztem az összes speciális gyógyfürdőket, u. m.:

Mor-vasláp fürdőket speciális nőbetegeknek; vasjódos fürdőket, vérszegény, sápkóros, görvélyes, gyengén fejlett stb. betegek és gyermekeknek és a legkülönbözőbb bőrbajok ellen,

valódi kénes iszapfürdőt csusz, rheuma és meghúlések-nél, fenyő-fürdőt mellbetegek részére. Sós fürdőt a bőrbántalmak és női bajok ellen. Nevezett gyógyfürdők orvosi ntasítás és felügyelet mellett készíttetnek.

Gyógyfürdő-jegyek csakis a pénztárnál kaphatók.

A fürdőbérlo.

Ujabb haladás!

Bejegyzett

Védjegy
„Vaslovag”

Kérje mindenütt csakis az új **Eisens-tädter** féle

EGLASINE

padlófénymázt.

Gyári-jegy: „**VAS-LOVAG**” törvényesen védve.

2 óra alatt megszárad oly keményre, mint a borostyán.

Kiadós! Mosható! Tükörfényű! Tartós! Szagtalan!

EGLASINE padlófénymáz utólag nem ragad, így tehát sem por, sem piszok a padlóba nem hatolhat be. **EGLASINE** használatban a legolcsóbb beeresztő szer padlóknak és konyhabutoroknak. Takarékos használat mellett 1 kg. elegendő 12 m² méter területre „Eisenstäedter Testvérek fénymáz gyárából.” Kapható minden nagyobb fűszer- és festékaru kereskedésben.

Főraktár Debreczenben: **==**
== Csanak József czégnél.

BUMANN II.
cs. és kir. udv. szállító
Debrecen, Piac-u.
a főpostával szemben.

Tavaszi újdonságok
férfi-, fiu-, gyermek-
és
leányka-ruhákban.

Képes árjegyzék ingyen.

== == Olesó == ==
törlesztéses kölcsönök.

Földbirtokokra és bérházakra, 15—65 évre.
A kölcsönök bármikor visszafizethetők.
Magas kamatu kölcsönök olesó törlesztéses kölcsönökké átváltoztathatók.

Bővebb értesítést és kimerítő tájékoztatást nyújt
a Takarékos és Hitelezési Részvénytársaság
== Debreczenben. Csapó-utca 4. szám a. ==

PRELOVSZKY ANDRÁS
ELSŐRANGU KATONAI ÉS POLGARI SZABÓ ÜZLETE.
BEL- ÉS KÜLFÖLDI SZOVETER RAKTÁRA. HADI FELSZERELÉSI CIKKEK RAKTÁRA.
DEBRECZEN, KOSSUTH-UTCZA 4. SZÁM.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy a beállott tavaszi idényre megérkeztek a legkiválóbb és legdivatosabb kül- és belöldi ruhaszövetek, melyek dusan felhalmozott raktáromban megtekinthetők. — Megrendelések gyorsan eszközöltetnek a legújabb divat s szabás szeint.

Ugy a tartalékos, mint tényleges állományu tiszt urak figyelmét pedig felhivom a katonai egyenruha és hadifelszerelési cikkeimre.

Tisztelettel : **PRELOVSZKY ANDRÁS.**

Legkedveltebb, legtökéletesebb
aroztisztító és szépítő szerek: **Akácia**

KRIEGER-féle -CRÉME 2 kor.
-PUDER 1 :
-SZAPPAN 1 :

Főraktár:
KORONA GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, CALVIN-TÉR.
Törvényesen védve.

ELŐ MAGYAR
Gazdasági
GÉPGYÁR
részvénytársulat
Budapest, VI. Váci-ut 19.
2500 részvény
100 000
KÖLÖN SZAKOSZTÁLY.
Közvetlen árjegyzéket ingyen és bérmentve küld.

CSÁSZÁRFÜRDŐ
téli és nyári gyógyhely
BUDAPESTEN.
Elsőrangú kénes hévízű gyógy-
fürdő, páratlan gőzfürdővel,
legmodernebb iszapfürdőkkel,
pompás ásványvíz-uszodákkal,
kő- és kádfürdőkkel.
200 kényelmes lakoszobával.
Prospektus kívánatra ingyen
és bérmentve.

KATZER
szücsmester,
udvari szállító
Budapest, VI., Ó-utca 44.
Szörmeáru az egész
világos elterjedtek és
elsősorúak.

GUMMI
HALHÓLYAG
tuzatja 2, 4, 6, 8, 10 kor. és
feljebb, a világ legjobbjai, titok-
tartás mellett, utánvételt, vagy
a pénz előzetes beküldése után
küldi a szakma
legelőbb ranga
cégje:
REIF J.
specialista. Bécs,
Brandenbúrg 3.
Árjegyzék
ingyen.

Modem
BUTOR.
Óriási választék
háló-, ebédlő-, szalon- és
uri-szoba-butorkban.
Olcsóbb mint bárhol
NEMES és LENGYEL
butoriparosoknál
BUDAPEST,
IV., Keckeméti-utca 6. sz. 1.

ZIMEK
bármely országból és
szakmából, ajánlatok sőt-
küldése és Rul. Janszékötések lé-
tesítése céljából (postai) jótállással)
ROSENZWEIG JÓZSEF és FIAI
Nemzetközi Czimirodájában
Budapest, V., Rákos-utca 13. sz.
Prospektus ingyen és bérmentve.

OSAN
A torok, tüdő,
száj és fogak
legjobb védője az.
Felülmulja az eddig ismert összes fogászati.
OSAN-szájvíz-esszencia a 88 kr., OSAN-fogpor a 44 kr.
Czerny-féle keleti a legjobb és legkedveltebb
ROZSATEJ a legjobb és legkedveltebb
szépitő-szer
üvege 1 forint. Ehhez
balzsamszappan 30 kr.
Fritsch Ferd.-féle Napraforgó-szappan a 50 és 35 kr.
Sanninogene a legjobb és legkedveltebb
hajfestő-szer sötétzölke,
barna és fekete. Ára forint 2.50
Prospektus ingyen és bérmentve küld.
Czerny J. Antal, Bécs, XVIII., Carl Ludwigstr. 6.
Külföldön London, Páris, Brüsszel, Konstantinápoly stb.
Raktáron gyógyszertárakban, illatszertárakban stb.

RÖSER
TANINTÉZÉS
Budapest, VI., Aradi-utca 10.
ALAPITTATOTT 1853.
Nyilvános polgári iskola 10-14 éves
fiúknak részére. — Feljebb kérekedelmi
iskola 14-18 éves fiúknak részére. —
Nevelő internátus banlakó növendékek
részére. Bizonyítványal Államnévnyo-
sok és az egyéves önképzésre jog-
sítanak. — Bővebb felvilágosítást
ígyeud ad.
Röser János, igazgató.

INTERNATIONAL
SZÖRVEZTŐ
néhányosztás használat után az arccal és
kézzel a szőr eltávolítja. Egy tégely 2 H.
Főraktár: Dr Kovács Ernő gyógyszerár
Budapest, Gyár-utca 17.
Megjelent „Toilette-títkok” ingyen
Mely helybeliek BUDAPESTEN a
NEW-YORK
KÁVÉHÁZBAN
(Erzsébet-kört 9-11. szám)
találkozunk.

SANTALEGGER
Kisgyógyászati orvosilag ajánlott szer. Ára 3 korona.
WÄRER GYÓGYSZERTÁR, Budapest, VI., Váci-kört 17.

Használjon Kerpel-féle
KÉZFINOMÍTÓ
Kézzel, mely minden kezét
3 nap alatt simit, fehérít, szépít.
Egy 90 fillér. Postán 4 üveget
bérmentve küld
KERPEL gyógyszerár
Budapest, V., Lipót-kört 28.

A KISBIRTOKOSOK
ORSZÁGOS FÖLDHITELINTÉZETE
BUDAPEST, V., GÉZA-UTCA 2.
300 koronától kezdve ad törlesztéses zálog-
levél-kölcsönök, melyek után
teljes készpénzzel:
50 évre a tőke évi 5.70%-a
33 1/2 : : : 6.50%-a
22 : : : 8. -%-a
15 : : : 9.80%-a
2 1/2-3% levonással:
50 évre a tőke évi 5.28%-a
34 : : : 6. -%-a
24 : : : 7. -%-a
15 : : : 9.40%-a
fizetendő járadékul a törlesztéssel együtt.
Bővebb felvilágosítást
az intézet díjmentesen ad.

LE DÉLICE
LE DÉLICE
Vergé CIGARETTAPAPIR
Vergé SZIVARKAHÜVELY
MINDENÜTT KAPHATÓ.

Dr. G. Schmidt
főorvos és tisztiorvos féle
Fülfájás
Csak a
védegyesél
allatja a valódi
gyorsan és alaposan
gyógyít időszerűen
süketséget,
fülfájást,
fülfügészt,
és nagyothallást
meg járult esetekben is.
Egyedül kapható üvege 2 forint
Dr. Rothschnek V. Emil
gyógyszertára az „Arany
egyszaruhoz”
Debreczenben.

BLATTNER
GYULA
Értesíti a mélyen tisztelt közön-
séget, hogy 102 éve alapított
üveg- és porcellán üzletét, va-
lamint üvegezési vállalatát má-
jus 1-én a Lamprecht (volt Bieder-
mann) palotába helyezi át.
Üzlet áthelyezés
miatt leszállított
árak.

Miért szenved ? mikor önnek a biztos gyógy-
lásra a legrégebbi sebeknél is ki-
látása van és majd nem mindig elkerülhetni a fájdalmas ope-
rációt vagy amputálást. ha
Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi
centifolia-kenőcsét
használja, mely a sebek gyógyításában rendkívül jó hatással van a fájdalmak
enyhítésében pedig elérhetetlen. Valódi centifolia-kenőcs használata: a
gyermek ágyasok mellbajánál, mellkeményedésnél, vörhenynél, minden
féle régi bajnál, sebeknél lábakon csontokon, sebeknél, sósusz, dagadt lá-
téknál is; ütött, szurt, lött, vágott és roncolt sebeknél; az idegen testek
kiválasztásánál, mint üveg és faszilánk, homokdara, tövis stb; mindenféle
daganat kinövés, karbunkulus, új képződmények, valamint ráknál kö-
römméregnél körömdaganatnál, hólyagnál, menéstől kisebbded lábknál.
Éget sebek minden nemét, fagyott testrészek, a betegek fekvéstől eredt se-
beit a nyakon támadt daganatot, vérdaganatot, fülbajt és a gyermekek sebé-
sedését stb, stb. Szétküldés csak az összeg előzetes beküldése ellenében. 2.
tégely csomagolással, postaköltséggel és szállító levéllel együtt 3 50 fillér. Számtalan elismerő bi-
zonyítvány eredetiben megtekinthető: Mindenkit óvok hamisítványok vételétől és kérem vigyázni
hogy minden tégelyen a cég „Órangyal-gyógyszertár Thierry (Adolf) Limited Pregrada beé-
getve legyen.
THERR A. gyógyszerész
balzsama és centifolia-kenőcse.
E két gyógyszerében felülmulhatlan szer, sohasem romlik el ellenben minél régebb lesz, an-
nál értékesebb és hatékonyabb, és sem a meleg, sem pedig a hideg nem árt nekik, így tehát az
év bármely szakában küldhető. Majdnem mindig van hatásuk és segítenek, legalább az orvos meg-
érkezéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy efféle sokszorosan ajánlt hasonló, de
hatástalan szereket használni, melyekért csak legfeljebb a pénzt dobjuk ki hanem maradjunk
csak a mellett a két régi elismert jó, olcsó, megbízható, amellyel teljesen ártalmatlan, világhírű
szernél, melyeknek minden családnál találhatónak kellene lenni. Ahol a fent ismertett védjegyek-
kel valódián kapni nem lehet, tessék egyenesen rendelni és cizmezni.
Thierry (Adolf) Órangyal-gyógyszertára Pregrada
obitsch Sauerbrunn mellett. Közp. raktár Budapestben; Török J. gyógyszerész Zég-
rákban; Mittebach S. gyógyszerész és Bécsben; Brady C
gyógyszerésznél

PURGO

PURGO

Órák, ékezetek
RÉSZLETFIZETÉSRE
 12. óráig szabadon
SERÉNYI
 órák és ékezeteknél
 Budapesti Erzsébet-körút 23. l. sz.
 Főkönyv: II. Fővárosi 21. sz.
 Képes árjegyzék
 ingyen.

Köszvény és csúsz ellen legsikeresebb
 a KRIEGER-féle
REPARÁTOR
 1 üveg 2 korona.

Főraktár: KORDNA GYÓGYSZERTÁR, Budapest, Calvin-tér.
 110,000 sorsjegy, Nyeremények összege
 55,000 nyemény 14.459,000 korona.
KIRÁLYFI ÉS TÁRSA BANKHÁZA
 a magy. kir. szab. osztályosajátók főszámlált helye
 BUDAPEST, Andrásy-ut 60.
 Elismert megbízhatóság! Előzékenység! Kiváló szerencse!

Ha őszül a haja,
 használja a
„Stella“
 vizet, mely nem fekt, hanem a
 haj eredeti színét adja vissza.
 Üvege 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA
 gyógyszerkereskedő, 6 ca. és tér.
 Levegő József 144. udvari szállás
BUDAPEST,
V. SZABADSÁG-TÉR.

HOMOPATIAI GYÓGYINTÉZET.
 A vérnyomás biztos gyógymód: astma, szív-,
 gyomor-, lép- és hólyag-, azéhiadás, elmezavar ellen.
 E gyógymód megalapítója:
Dr. KOVÁCS J. fővárosi orvos
 BUDAPEST, V., VÁCZI-KÖRUT 18. L. EM.

Megjelent az új X-es számú
YOST MODELLE
 ESZMÉNYI TÖKÉLETESÉGBEN
 KÉRJEN PROSPECTUST A
YOST IRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 Budapest, New York palota.

Remek és olcsó fényképek készítenek
RIVOLI
 fényképező és festőszati műhely
 BUDAPEST, VII. KER., KERÉPESI-UT 38. SZÁM.
 III Régi kis képek után is a lehető leggyorsabban!

Műveltséget, reklámokat szakse-
 rten, pontosan és legolcsóbban közlített
 az összes bel- és külföldi lapokban,
 valamint naptárakban az
ÁLTALÁNOS TUDÓSÍTÓ hírszolgálat
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 54.
 Tulajdonos: Leopold Gyula szerkesztő.

Hôtel PÁRIS szálloda
 Szállodás: SIMON PÁL
 BUDAPEST, VI., VÁCZI-KÖRUT 23. SZÁM.
 100 szoba 1 főtől fejébe kiszolgálással együtt.
 Fűrdők, elegáns kávéház, étterem és szórakor-
 nok a házban. Villamos vasúti megállóhely
 az összes pályaudvarok és hajók felé.

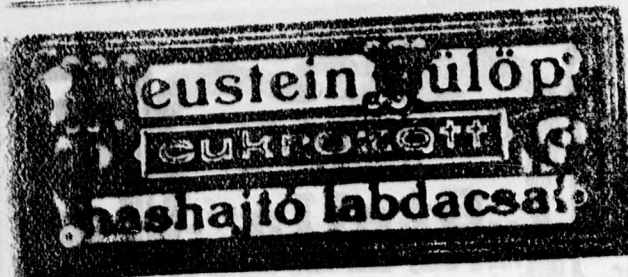
PLATSCHEK VILMOS
 elismert legsolidabb
FÉRFI és GYERMEK-ruha áruháza
 Budapest, IV., Központi Városház.
 Szorgalmatosság, hányinger, fejfé-
 lés, gyomorba-jók ellen csodálatos a
RADITZ-féle
GYOMOR-ELIXIR.
 1/2 és 1/4 üveg. Fővárosi és üveg barmoliva.
RADITZ J. „Fehér kereszt” gyógytára,
 BUDAPEST, FŐVÁM-TÉR 6. SZÁM.

Dr. SCHLESINGER MIKSA
VIZGYÓGYINTÉZETE Pálossy
ÉS SZANATORIUMA. (Hegyvidék)
 Kitűnő hegyi fekvésben, pormentes és szélétől védett, 200 kille-
 méternél több jól ápolt, regényes hegyi utak. Szigorúan lefektet-
 dualizáló szakorvosi kezelés. Legmodernebb kényeloma, am összes
 betegszobák hygienikusan a legtökéletesebben vannak beren-
 dezve. Kiváló éltetés, mérsékelt árak. Az intézet egész éven át
 nyitva van. — Prospektus és felvilágosítással szolgál!
 a dr. SCHLESINGER-féle vizgyógyintézet, Pálossy (Pályaudvar)

Kirsche A. magtermelő Pfiffelbach-Apolda
 ajánlja: **Kirsche-féle**
„Ideal” takarmány répája magvát.
 Termelés vegyi vizsgálat által.
 A legtermékenyebb és leg-
 kiadobb takarmányrépának
 bizonyult, számos termelési
 kísérleteknél . . .
 Kapható:
Kontsek Géznál Debreczenben.

A nagyérdemű közönség szives figyelmét
 felhívjuk az ünnep alkalmából, hogy üzle-
 tünkben a minőségben felülmulhatatlan édes
 tejfölből köpült
„Hungária” tea-vaj
 naponta frissen kapható, ugyszinte eredeti
prágai sonka,
 darabonként 2 kilótól 6-ig a legjutányosabban.
 Ajánljuk továbbá mindennemű
hal konzerveinket, vérbélü narancsot
 s egyéb
fűszer és csemege árukat;
 nagy választékban
asztali peccsenye, gyógyborokat és pezsgőket.
 Tisztelettel
Seréby Fülöp utódai.

melyek már évek óta jóknak bizonyultak és híres orvosoktól, mint könnyű hashajtó feloldó szer ajánlatnak, az emésztést nem zavarják és teljesen ártalmatlanok. Czukrozott minőségük következtében még gyermekek által is szívesen bevételnek.

Egy 15 pillulát tartalmazó doboz 30, egy tekeres meg 8 dobozt, tehát 120 pillulát tartalmaz, csak 2 kor. 2 kor. 45 fill. előleges beküldésénél egy tekeres bérmentve szállítatik.

kérjünk NEUSTEIN F. hashajtó labdacsaí. Csak akkor valódi, ha minden doboz hátulján a mi törvényileg bejegyzett „Szent Lipót” védjeggyel ellátva vörös fekete nyomással. A mi törvényileg védett dobozaink utasításaink és csomagolásainkon Philip's Neustein Apotheke aláírásnak kell lenni.

NEUSTEIN FÜLOP

„Szt.-Lipót”-hoz címzett gyógyszerháza

WIEN, I., Plankengasse. 6.

Raktárak Debreczenben: Balázs Ódön, Fülkey Pál, Mihalovits I. Muraközy László. Dr. Rotschnek V. Emil, Tóth Béla gyógyszerházaiban.

Fernolendit

A világon legjobb lábbeli fényesítő és fénycrém világos lábbeiknek melykiváló szép fényt és tartósságot ad a bőrnek. El használt peccétes sárga vagy barna bőrnek a Lyosin egészen új fényt ad

Alapított 1882. Gyári raktár Bécs, I. Schnlerstrasse 21. Mindenütt kapható

Schicht-szappan

„szarvas”

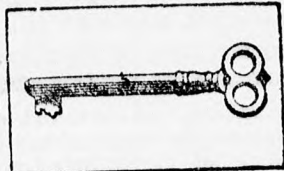

vagy

jegygyel

legjobb, legkiadósabb s ennél fogva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrésztől mentes.

„kulcs”

Mindenütt kapható!

!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht” névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!

Tisztelettel tudatjuk a t. hölgyközönséget, hogy **üzletünket megnagyobbítottuk** s azt vevőink kényelmére rendeztük be. Egyszerűs mint gazdag választékát nyújtjuk az idei tavaszi újdonságoknak, gyönyörű női ruhakelmék, selymek, delinek, batisztok, gazé, boák, nyakkendőknék stb., melyek az általános ízlést jóval felülmúlják. Külön felhívjuk vevőink figyelmét egyes angol és francia costüme helméikre és egyes selyem blouz különlegességünkre, melyek Debreczenben csak czégünk részére vannak lekötve. — Napernyők remek kivitelben.

Lovass és Ladányi, Debreczen, Piacz-utca 7. „Bika” szálloda mellett.

A Párisi Divat Áruházban a Főposta mellett.

Husvételi ünnepekre

több mint 1000 darab

Gyermek ruha érkezett

olcsótól a legfinomabb kivitelig;

ugy szintén diszitet női és leány kalapok óriási választékban már 3 koronától feljebb, Blousok és Napernyők Occasió.

A Párisi Divat Áruházban a Főposta mellett.

Debreczen, nyomtatott László József könyvnyomdájában.

A „Párisi Divat Áruházban” a Főposta mellett.

A „Párisi Divat Áruházban” a Főposta mellett.

A Szabadság husvétja.

Vitézi ének Rákóczi Ferencről.

Ira: Szávay Gyula.

A hatalom, melynek hadiruháján
Hóhétkötélből volt a paszománt:
Kivert hazádból büntettes gyanánt.

A törvény, melybe jóllakott Judások
Rótták be a vett parancsolatot:
Kifosztott és kitagadott.

A nép, amelynek annyi vére elfolyt:
Fejét lehajtva busan hallgatott,
A véresepekre könnyet hullatott.

Hogy dal se bugjon, sirogatva, rólad:
Halomra hordták, összetörték
És megégették a tárogatókat . . .

S áthághatatlan havasok felett,
Hol erdőbontó jajgató szelek
Tépték a bércek élő üstökét:
Vonal huzódott, szaggatott, sötét,
Ott bujdokoltak ismeretlen vészbe,
Titkolt könnyek közt, hátra-hátra nézve
Mint sebzett szárnyu, sántító sasok,
A vándorbotos kuruc harcosok . . .

Zöld erdő elmaradt,
S nehéz léptük alatt,
Csikorgott, sirt a hó, —
Károgó maradarak,
Üvöltő duvadak
Szava volt nekik a
Hazai bucsuszó . . .

Idehaza csend lett, irtózatossá egy csend.
Ember meg nem moccan, levél meg nem
[rezzent.

Ravatalos ház volt egyvégben az ország,
Halottat sirattak könnyben ázó orcák,
Csak egymásra néztek és szót se cseréltek,
Hanem azért épen eleget beszéltek.

És az a százezer jó magyar levente,
Ki a harc siralmát már sirban pihente,
Ki hona szentföldjét, melybe visszatére,
Fehér csontkarokkal szorítá szívére,
Kiknek rohamára egykor ég-föld rengett,
Ők se zavarták meg a halotti csendet . . .

Sűrű sóhajtásból — ha már felgyülemlek —
Azért ki-kimagzott egy-két tilos emlék,
Sebhelyes öregek lassúdan regélve
A fejedelemnek sort hoztak nevére,
Regélték hadait, szélvész-lovasait,
Karmazsinos, piros karabélyosait.
Vitézlő Beresényit, hogy mint vezérkedett,
Oskay hogy vágta a vasas németet,
Vak Bottyán a császárt mikor majd elfogta,
Népét sarabolta, mind ledarabolta.

Vitéz Bezerédit sok nagy neves mással,
Bajvivó tusáját a rác óriással,
És azután azt, hogy fakó lova hátán
Halálba hogy ugrott Béri Balogh Ádám,
Hogy vala már utban a nagy Moszkva
[Jesászár,
Smint vágott beléje mindennek, mindennek
A szatmári vásár . . .

Aztán az is elmúlt. A forгатag évek
Csuesokat letörtek, színeket cseréltek.
Az uri rendeknek más dolgai lettek,
Egy kis jövőendőért nagy multat feledtek, —
Farkaskacagányból bárányba vedlettek.

Te szegény föld-népe, ki küzködél árván,
Te dudoltad már csak, barázdáid járván,
Te dudoltad már csak azt a dicső égit:
Tilalmas nótáknak fakó töredékit.

Vége lett annak is, réges-régen vége,
Eloszlott a dal is a puszták szelébe:
Apáról fiura ami még átszállott,
Fogyó örökségből ami vérré vállott, —
Lelkében szegény nép titkon takargatva,
Mint tenger a gyöngyét, rejtette forgatta,
Egy-két syllabával a lelke beérte,
S mert egyebe sem volt, ezt csereberélte
Gyügyögő fiuskát tanogata rája,
Bötüzve beszötte a mese szavába;
R-á-rá: Rákóczi, l ó: az lovának,
Rákóczi lovának kitörött a lába! . . .

Elszállott a dal is a puszták szelébe,
Ujak nem keltek a régiék helyébe,
Üres szárnynyal jött meg a fecske, a gólya,
Déli szélnek nem volt mondanivalója,
Harmatozó felhők rodostói égen
Kuruc bujdosókat elsiratták régen,
Égi háboruknak rettentő zengése
Nem költ senkit ott már bizó ébredésre,
Lelkük vívódása, hullámokat nem ver,
Elnyelte sok bajuk, utolsó sóhajuk
A Marmora-tenger . . .

Törökök császára, dicsértessék teted,
Hogy a fejük alját szépen megvetetted,
Hogy a mi fenséges fejedelmünk végre
Az édes anyjának, Zrinyi Ilonának
Oda borulhatott — porladó szívére . . .

Mint a megváltóknak, hogy vissza ne
[sirják,

Azonkép néki is kő fedi a sirját,
Hidegen keményen egy nagy márvány
[tábla

Nem is hiszem, hogy az nem az ő nemzete
Jéghideg, kőkemény szívéből van vágva . . .

Tenger, csak rejtegesd,
Ringasd a titkodat;
Nehéz kő, főd be őt,
Könnyelmün ki ne add.
Lesz még majd oly vihar,
Mely mindent partra vet
S félkézzel megemel
Akármilyen nagy követ.
Lesz még majd oly idő,
Hogy elmozdul a kő, —

S a bus kuruc-kiráj egyszer csak visszajő.

* * *

Az lesz a hajnal! amikor a bércek
Köröskörül biborban égnek ujra,
S ezer torokból harsogó vihar,
Felhőkbe rejtett kürtös zenekar,
Mind, mind az ő szent indulóját fujja,
Az erdőkön túl rézdobok peregnek,
Üteme rezg közeledő seregek,
S rezg véle itt a magyar ég alatt
A magyar földből minden talpalat,
A barázdákon megáll az eke,
Műhelyekben a gépek kereke,
Az iskolában kiürül a pad,
De sokasul a lángoló csapat,
Tenger viharzik és a merre megy,
Tüzhányóvá lesz valamennyi hegy,
Minden ember egy égő indulat
És földet renget minden mozdulat.

Ha majd e hajnal a harsonahangok,
Ez érepaesirták telekürtölik, —
S piros virággal, véresepek nyomával,
Rét és mező egyszerre megtelik:
Az éj sietve lopja el magát,
Meg-megvillámlik a zord sziklahát,
Amint a patkós repülő hadak
A bérctetőről aláomlanak; —
Majd villan ott fenn a vezéri kard,
S mindenki a majtényi sikra tart,
Szörnyűt esattanva dördül meg az ég,
Tán villámöntő tapsoló kezét
Maga az Ur volt, aki összezsapta
A kuruc jelszót dörgvén: „rajta, rajta!”

És ez a hajnal eljő.
Vihar se kell, meghozza szárnyain
Egy márciusi szellő.

Nem éreztek-e néha valamit?
Egy zsongó érzés benső dalait?
Mikor a lélek édesen sajog,
S meglátogatják a káprázatok . . .
Körülfontják szép álombeli rózsák
S megesküszik, hogy mind csupa valóság.

Én már derengni látom az eget,
Egy-egy futó felhő már integet,

Már megtérnek a láthatatlan árnyak,
Falát felrakták a munkácsi várnak,
Mult és jelen közt esattog már a csók,
Már feltámadtak a tárogatók
És hangzanak a szerelmes dalok :
A meghódított fiatal jelen
A mult mohos mesgyéin andalog. —

Egy forduló, egy pillanat elég
És ahová a gyalog bölcsesség
Századok alatt el nem érhető,
Oda röpti a tüzes jelent
A szerelemre szent önkivülete

És látja, látja az éjt oszlani
Bércek tarajját megpirosítani,
Haddal gomolygó magasság felett
Lován az elátkozott hereget,
Kinél szentebbet és fenségesebbet
Kegyetlenebbül a tulajdon anyja
Még el nem temetett.

Parázna mult megtisztult ivadéka
Zokogva néz e látomásra fel,
Nagy néma eskü ég belé szívébe
S gondolatával együtt repül el ;
Már ott ül a csótáros paripán,
Vagy ütemez a rézdobok után
A titkolózó erdőség megett.
Én már derengni látom az eget.

Meglássátok, hogy ez a hajnal eljő :
Vihar se kell, meghozza szárnyain
Egy márciusi szellő.

* * *

Tavaszi leánya, fehér Március,
Szabadsághősök s vértanúk szerelme !
Vérfrissítő fuvallatodra várunk
S újabb hatalmas esodatételekre !
Amerre átsuhansz álmatagon,
Füvet fakasztva horpadt halmokon, —
Egy-egy fehér esont, nézd, kiüt a füből,
Felkönyökölnek tán a sirlakók
És kérdezik, hogy mi van odafönn hát ?
Mért szólaltak meg a tárogatók ?
Kérdeztetik a nyugvó esontvitézek,
Kuruc-brigádok, honvédezseregek :
Mely azt kiáltja érkezöbe lenn :
Jön-e már az a harmadik sereg,
„Három az Isten, három a magyar,
Meg van a győzelem !“

Tavaszi leánya ! koszorus határunk
S dalos mezőnk jövedelekre vár, —
Álommal, hitttel megrakodva lelkünk
A kínesez terhet alig bírja már.
Fogamzó vágya deli erejében
Ugy áll előtted boldogan maga,
Ahogy fehér és rózsaszín virággal
Áll megrakodva tavasszal a fa.

S ha oly erőt tud egy mosolyod adni
Gyöngé fűszálak millióinak,
Hogy feltörök fejjükkel és lehányják
A nehéz földet egy tavaszi nap :
Óh ne mosolyt, de egy egész szerelmet
Adj minékünk ! annak az ereje
Ihlessen tette, nagy cselekedetre,
S erdő-mező azzal legyen tele.

Ha szárnyaidra kél ez az erő,
Rákóczi sirján porszem lesz a kő :
Magasba kapja, ringatva hozza, hozza,
S parittyájába jól belebogozva
Menyő gyanánt suhintja itt le rátok :
Ti arany-vértes sápadt Góliátok.

S lengyel határon fenn, a szürkületben
A lobogó nagyhirtelen kilebben,
Rojtos felhőből szabva úszó szárnya,
Aranytollú villám cikázza rája
A lángoló ígét : „Pro libertate !“

S megjő a hajnal, a mikor a bércek
Köröskörül biborban égnek újra,
S ezer torokból harsogó vihar,
Felhőkbe rejtett kürtös zenekar,
Mind, mind az ő szent indulóját fujja, —
Megvillámlik majd a vezéri kard,
Mindenki a majtényi sikra tart,
Szörnyüt csattanva dördül meg az ég,
Mert villámontó tapsoló kezét
Maga az Ur lesz, a ki összezsapja,
A kuruc jelszót dörgvén : „rajta, rajta !“

Dereng a hajnal, szólnak a pacsirták :
Kuruc dicsőség, várjuk ébredésed,
Vitéz Rákóczi, a te érkezésed.

Száradt ibolyák.

Irta : Malonyay Dezső.

Nincs egyéb a világon, gyerme-
keim, szólott az öreg Philetas, csak a
szerelem . . .

Szerelmeiről szól ez a história is.
Nem tudom se az elejét, se a vé-
gét: egy sóhajlás annyi milliók közül,
elszállt már régen, Isten tudja hova ; vagy
talán egy csók, egy régen elveszett csók,
Isten tudja, ki találja megint meg.

Két ember szerette egymást, boldo-
gok voltak vagy talán boldogtalanok : az
örök, ócska história, mindig egyforma.
Es nincs, még nincs egyéb a vilá-
gon, csak a szerelem.

Teli volt egy egész kis fiók vele,
agyonszáradt, öreg ibolyával. A fiók an-
nak a rózsafából mivel irószekrénynek
az egyik titkos fiókja, melyet mi örököl-
tünk urambátyám után s mely valaha
urambátyám feleségének, Anna néninek
az irószekrénye volt. Tavasz elején, mi-
kor besüt rá a fiatal kedvű nap, igazán
érezik a rózsailat belőle, mintha megéled-
nének azok az öreg deszkák. Milyen szép
szerelmes — leveleket lehetne írni rajta
még mindég ! . . . Két karesu oszlopon
nyugszik a teteje, az oszlopok között
nyílik le az asztallap és ott sok, sok kis
fiók van (közepütt egy tükör), köztük két
titkos. Titkos ! ? . . . Gyerek voltam,
székre kellett még állnom, hogy fölérjek
a fiókokig, de már akkor is jól tudtam,
hogy nyílnak azok a titkos fiókok.
Tudtam azt is, hogy ibolya szárad az
egyikben, hanem akkor még nem az
ilyesmi érdekelt engem.

Akkor egyáltalán nem igen szeret-
tem urambátyáméknál lenni. Roppant
nagy csönd volt ott és sok öregség.

At kellett menni a hidon, aztán egy
bus piacon, hol néhány öreg asszony bö-
biskölt az almás kosara mellett, várva a
vevőket, kik sohasem jöttek. Aludt ott
mindenki. Egyszer láttam az éjjeli bak-
tert, talán már dél felé járt az idő, még
mindig ott szundikált egy lábas ház ka-
pus szurdékjában. A perces gyerek átsza-
ladt a piacon, nem mert kiáltani, csak
mikor már a hidra ért . . . Aztán egy
kicsit dombnak kellett baktatni s ott volt
a ház. Olyan omló vakolatu, tudószínű
öreg ház, melynek soha senki nyitva
nem látta az ablakait.

A nappaliban, a néni szobájában
voltunk ; nem is mertem volna én ott
rosszul viselni magamat ; annyi, de any-
nyi tömérdek csönd volt ott, hogy egy
kis székrecesenés úgy hangzott, mintha
gerenda tört volna ketté. Mindég arra

vágytam — báresak jönne már valaki,
hogy ne lennék ilyen magunk ! . . . El
lestem az ablak mellett, egész délután —
nem jött senki.

A néni ? . . . Milyen is volt ? . . .
Emlékszem a nézésére, esupa jószág
volt ; emlékszem szép csöndes mozdula-
taira, olyanok voltak, mint az elhaló or-
gonaszó urfölmutatás előtt a templom-
ban ; emlékszem a kezére, karikagyűrűs
fehér kezére, csak az édes anyám keze
tudott engem úgy megcirógatni . . . És
ő rá mégsem emlékszem, csak a szerete-
tére s a mi belőle maradt a lelkemben,
azt képzelem azokba a leányokba és asz-
szonyokba, kibe szerelmes szerettem volna
lenni. És egy-egy hirtelen nevetése is
eszembe jut néha, olyankor egészen gye-
rek volt, mint én szinte vártam, hogy
kiáltani fog ; „no most fussunk ! . . .
fogj meg !“ vagy „én elbujok te
keress ! . . .“

Ha panaszkodtak néki, hogy rossz
voltam, busan nézett rám :

— Miért okozol nekem szomorúságot ?
Busulok, ha kedvezőtlen nyilatkozatot
hallok felőled. Azt akarom, hogy min-
denki szeressen !

Széke mellé simultam. Mosoly-
gott !

— Kedves vagy ! . . . Hízélgés nél-
kül is lehet kedves az ember . . .

Nagyon híven emlékszem a bácsi
sétapálcájára is. Porcellánból volt fogan-
tyuja és szép kis rózsák, meg nefelej-
csek voltak a porcellán gombon. Szeret-
tem volna olyat, de ha a kezembe vettem
urabácsi rögtön szólott :

— Addig játszunk azzal a bottal,
mig leejtjük.

Urabácsi többes számban, kivált
harmadik személyben szokott beszélni és
mindig igazságokat mondott, mint a fran-
cia-német grammantikám :

— A ki fesseleg a széken, az le fog
esni, A ki sok édességet eszik, az elfogja
rontani a gyomrát. A ki pajkos magavi-
seletű, azt ki sem szereti.

Urabácsi mindig be volt gombolkozva
nyakáig és úgy viselte magát otthon,
mintha csak vendég lett volna a néninél,
kivel szemben roppant udvarias és gaval-
lér volt. Soha, azóta se láttam senkit, ki
olyan szép ceremóniáson tudna egy hölgy-
nek kezét csókolni, mint ő a feleségé-
nek.

Mikor velem beszélt (harmadik sze-
mélyben), rendszeren egyik kabát-gombo-
mat fogta s forgatta. Volt eset rá, hogy
már, nem is velem beszélt, hanem Sán-
dor bácsival, mintha én ott se lettem vol-
na, de a gombomat még sokáig nem bo-
csátotta el.

Sándor bácsi az urabácsi barátja
volt.

Ő is öreg volt, fejtő haju, de ő nem
volt úgy begombolkozva, mint az ura-
bátyám s mikor ő érkezett, minden nap,
délután négy órakor, mintha egy kicsit
neki fiatalodtak volna mind a hárman, a
tűz is azonnal vidámabban lobogott a kan-
dalóban.

Pedig nem sokat beszéltek.
Üldögéltek a tűz előtt, Anna néni
stoppolt vagy horgolt. Sándor bácsi föl-
fölvett a legrobotabb pamut gombolyagot.
Urabácsi is lehajolt utánna, de ő inkább
csak úgy udvariasságból.

Es olyan megelégedetten mosolyog-
tak mind a hárman, mintha egész délu-
tán jóízűen beszélgettek volna.

Hét óra felé rendszeren készülödni
kezdett Sándor bácsi, hogy ő most megy.

— Nem akarsz velünk vacsorázni ?
— kérdezte tőle, rendszeren, minden este
hét órakor urabácsi.

— Csakugyan! — marasztotta őt mosolyogva Anna néni is.

— Hát jó! — mondotta Sándor bácsi és maradt.

Anna néni átment az ebédlőbe, teríteni. Pedig úgy is rendesen terítették Sándor bácsi számára is.

— Mintha kissé sápadt volna ma — mondta halkan, Anna néni után intve, Sándor bácsi urabátyámnak.

— Kissé talán meghült, — válaszolt urabácsi.

Eszek mindig, mindig így volt.

Na most! — gondoltom néha — ma lesz valami! Nem tudom mi, de valami, akármilyen, nem olyan, mint minden nap! . . . Semmi. Sóha, de soha . . . Azt hittem, hogy ez borzasztó és féltem akkor az öregségtől.

Először Anna néni halt meg. Elaludt éjszaka. Emlékszem a temetésre. Szinte olyan csönd volt, mint máskor. Sok ember volt a piacon, de csöndben. Az almásokok a rendes helyükön ültek, senki se vett tőlük semmit.

Aztán meghalt urabácsi. Hamar, alig néhány hétre a néni után.

Sándor bácsi is meghalt. Nem is igen gondoltunk rá, egyszer csak meghalt s mentünk a temetésére.

Az írószekrény is a mienk lett, a padláson állott esztendőig.

Hogy lehozattam, érintetlenül találtam a „titkos” fiókban az öreg ibolyákat. Kiborítom, hát két levéldarab volt a fiók alján. Sárgult, öreg papiros, fakult írás, a fele leégve, mintha tüzből kotorta volna ki, a ki talán el akarta egykor égetni? Talán megbánta, hogy tüzre lökte? Talán nem volt érejte megválni tőle, valamennyi levéltől? . . .

Az egyiket ezt olvastam: „Hiszen csak boldogok akartunk lenni és szenvedést csupán magunknak okoztunk. Kérlek, édes szép angyalom, égesd el e leveleket. Egy este, mintha ketten volnánk, folyton-folyton rám gondolva, égesd el egyenként, ott a kandallóban. Es képzeld, édes angyalom, hogy hálásan e szép álomért, annyiszor csókollak meg, a hány betű van a hamvadó papiroson — — “A többi le van égve.

A másikon négy teli irt oldalon ennyi maradt: „Ilyenkor szeretnék a leggyöngédebben. Kényeztetnék, mint egy fehér galambot, cirógatnának, mellett ülnék, kitalálnám a vágyaidat, mielőtt magad tudnál róluk, csak a köntösöd szélét csókolnám, hogy az se fájjon. Nagyon szépeket gondolnék s olyan erősen, hogy te is azokat álmodnád és ha álmodban megrezdülne ajkad, akkor bizonyosan tudnám, hogy az én nevemet sóhajtod, hogy nem szenvedsz és ha mosoly rebbenne át sápadt arcodon, tudnám, hogy azt hallgatod: — szeretlek. Lásd, azt nem tudom elhinni, hogy csak azért álmodom ilyen szépnek, ilyen méhetlenül boldognak ezt a Boldogságot, mert hisz álom marad örökké.” A másik oldalon: „eszedbe gyakran, én szüntelen rád gondolok, most, holnap; mindig rád és ha majd nagyon föl kell ébrednem, akkor is csak te rád. Maradjunk jó barátok? . . . Meglásd, édes Mindenem, olyan hűséges barátod leszek, mint a milyen szerető, csak érted élő párod . . .” Itt néhány sor kiégett s ez következik: — „olyan lesz az mint a hosszú, esőnedes ős, még a hulló leveleken is ott a nyoma a néhai nap ragyogásának. De a telet, azt úgy-e, már megoszthatjuk? Te majd ezüstös hajú, szép, milyen szép öreg néni leszel! . . . En meg nyugodt, nagyokat hallgató öreg bácsi. Te majd ott üldögélsz s nézed a tüzet, én majd meglátogatlak mindennap, dél felé, mikor egy kis nap süt; viszek neked naponként né-

hány szál ibolyát . . . Oh, azok fiatalok maradnak s a te virágjaid lesznek, míg élek. Panaszkodunk majd az időre, együtt köhécselünk és együtt nézzük majd a tüzet. Lásd, lehetünk mi még boldogok együtt! De szeretnék már öreg lenni!”

Több nincs. A többi elégett. Ki írta e leveleket? Ki hozta az ibolyát.

Ha valaki megkérdezhetné urabácsit, a milyen gavallér volt, bizonyosan azt felelné, hogy ő.

Es Sándor bácsi, mit szólna?

Már most én őrzöm az öreg, agyon-száradt ibolyákat. Ugye, jól teszem? Majd ha megtalálta utánam valaki a fiókban, a „titkos”-ban, például a fiam, azt fogja hinni, hogy boldog voltam . . . Vagy talán boldogtalan? . . . Mindegy, de szerelmes, igazán.

Es nincs, még sincs egyéb a világon, ugy-e, jó Philetas? . . .

Hogy mind a hárman ne lehettek volna boldogok? Hogyne! Csak meg kellett előbb öregedniök.

Ez igaz. De addig, jó Philetas, mit szenved az ember addig? . . .

A szülőföld.

Írta: *Vértesy Gyula.*

Terrai Paliból, a szegény magyar fiúból világhírű festő lett. S most, hogy megfestette legnagyobb és legszebb képét, mintegy megcsömörödvé az ünnepltetésektől, a kitüntetésektől, egyszerre csak vágyat érzett, hogy hazajöjjön az ő kis mátraalji falucskájába.

Vágyat érzett, hogy még egyszer, talán utóljára háborítlanul, ismeretlenül beköborolja azokat a helyeket, melyek mindegyikéhez gyermekkorának egy-egy zsenge, ifjúkorának egy-egy édes emléke köti.

Harminc éve nem volt idehaza. A külföldön lakott, ott termet számára a dicsőség, a vagyon! S az igazat megvallva, szegény, koldus nemzete iránt való keserőséggel eltelve élt s dolgozott odakint; minden egyes újabb diadala után, mintegy kárörömmel izengette haza:

— Én vagyok az, a ki nektek nem kellettem! Köztetek akár éhen halhattam volna!

Hatalmas tehetségéhez még az elkeseredés és a sértett büszkeség is hozzájárult, hogy hamarosan megteremtse fényes karrierjét! Majd megmutatom én nektek, ki vagyok én! Nem kellettem, kiűztetek, a markomba nyomtátok a koldusbotot? Majd kellek még, majd hivatok még? De engem nem láttok soha többé utállak, gyűlöllek mindnyájatokat!

S íme mégis haza kellett jönnie! Nem tudott magának parancsolni! Persze csak úgy könnyedén nem juthatott ki falujába! Előbb tul kellett esnie az ünnepltetéseken!

Valóságos kin volt ez rá nézve! S az ünnepltetések közepette nem is érzett semmi melegséget a szívében, semmi örömet a lelkében a fölött, hogy hazajöhetett, hogy idehaza van. Szinte idegenül érezte magát! Csak most, hogy megszökve a fővárosból, kimenekült ide, csak most lélekezik föl először jókedvűen, szabadon s most érzi először, hogy mégis más ez a hazai levegő! Mintha illatosabb, üdőbb, több erőt, több jókedvet adó lenne mint az a levegő, a melyet rendszeresen szivni szokott.

Mikor megérkezett s leszállva a vonatból neki indult gyalogszerrel a faluba vivő, körülbelül két órást utnak, olyan könnyűnek, olyan frissnek és vidámnak

érezte magát, mintha nem is viselne a vállán ötven kemény esztendő, hanem mintha az a fiatal kölyökember lenne, a ki régen, régen a vakációk idején járt idehaza.

Most érzi először, hogy idehaza van! Most, hogy maga előtt látja a Mátra kék ormait s a Zagyva partjának virágos réteit.

S a kis falucska templomának hegyes, piros bádoggal bevont tornyát is látja már. Sőt az apró, fehér házikók néhány is kikandikált már a falut körülvevő, sűrű lombu, zöld fabástyák közül, melyek mintegy védőleg ölelik át a kis palóc falucska házait.

Megáll és néz a falu felé. A kis falu felé, a hol talán ma sem tudnak róla többet, mint akkor tudtak, mikor elindult innen, kezében egy vándorbottal agyában fényes, nagy tervekkel és szívében fájdalommal, elkeseredéssel.

Most hazajött! Fényes, nagy mult a háta mögött, csak az agyát, a szívet érezte minden dicsőség közepette is mindig kimondhatatlan üresnek.

De itt, most mintha mégis megtalált volna valamit abból, a mit elveszített, a mi után sejtelmesen vágyódott.

Az erdei ösvény két oldalán a fehér háncsu nyárfák, mintha tiszteletére ki-rendelt fehér gránátosok lennének; odébb meg terebélyes tölgyek, mintha üdvözlésére nyújtogatnák tömött lombu, hatalmas zöld karjaikat.

A vizmosás oldalán pedig a buja növényű zöld fűtengerből apró fehér gyöngyök gyanánt kandikálnak ki a gyöngyvirágok fehér fejecskéi; a napsugár, lemérsékelve forró hevét az erdő fainak lombjain keresztül, nyájasan szinte üdítő melegséggel ragyog be körülötte mindent. A föld a levegő, az ég, mind oly kedves, olyan szelid, olyan ismerős, hogy egyszerre úgy érzi, mintha az a harminec esztendő, a mióta itt mindezeket nem látta, észrevétlenül, nyomtalanul repült volna el felette.

Szeretne végighemperegni a fűvön, azután fölmászni a fákra és versenyt rikangatni a rigókkal, meg együtt trillázni, az erdő bájos kis madárprimadonnáival.

Bolondos jókedve támad. Rekkettes hangján bele kezd egy nótába. Régi, bájos melódiája magyar nótába:

Messze jártam, máshol is volt jó dolgom De a szívem csak azt mondja, jobb otthon.

Olyan furesán hangzik a nótázása az erdő csöndjében. Mintha nem is az ő hangja lenne. Persze rég énekelt ő! Talán akkor utóljára, mikor innen el került. Azóta se kedve, se ideje nem volt rá! Először a nyomoruság kezdte el örölni a kedélyét, a harc a mindennapiért, azután meg az olthatatlan művészi becsvágy, mely kergette, üzte őt szakadatlanul egyik munkától a másikhoz. S az örökös elégedetlenség, az igazi nagy művészek szigorú önkritikája, mely sohasem találja meg az egyik alkotásában sem azt a mit bele akart tenni. Mindenki dicsérte a dolgait, csak ő nem volt megelégedve. Néki kis hiba volt, hogy össze nem tépte a mindenki által dicsért vásznakat.

Most idehaza, az ismerős uton bandukolgatva úgy gondol vissza erre a minden fénye mellett is gyötrelmes multra, mint mikor valaki nehéz, gyöttrő álomból napfényes, vidám reggelre ébred.

Mintha egyszerre kiszállt volna a lelkéből művészetének minden kellemetlen emléke s agyonzaklatot idegrendszerére itt végre megtalálta volna a nyugalmas boldogságot, a megpihenést.

Azután egyszerre csak, hirtelenül, váratlanul, szürkén, szomoruan egy más

hangulat ereszkedik le a lelkére, fátyolt, ködöt borítva annak verőfényes képére.

Eszébe jut ifjúságának egy esomó elmellőzött gyönyörűsége. Hiszen ő voltaképpen nem is volt soha igazában fiatal! A munka láza fölemésztette ifjúságát, tanult és dolgozott már akkor is, mikor mások még csak szeretnek. Elrepültek ifju évei, a másoknak rózsás, vidám tavaszok, édes, bolondos szerelmek emlékei nélkül! Félt a szerelemtől, hogy elrabolja az idejét a művészettől. Regénye sohasem volt a szerelem terén, még csak novelláskája sem. Se a szerelem, se a családi élet gyönyöréből nem vette ki a részét.

A művészi alkotások semmiknek tűnnek most föl előtte s csak a sivár, meddő, üres napokra és évekre gondol.

A tavasz örökre elmúlt, fekete hájára ráhullott a tél hava; egykor rózsás arca tele van szántva a küzdelmek barázdáival s nincs egy napfényes emléke a multból!

Mennyivel szebb életet élhetett volna, ha fidehaza maradt volna! Egyszerű, tiszta, boldog életet. Eszébe jut Horátius egy verse: *Beatus ille...*! Tovább nem tudja a szövegét, de a vers hangulata ott zsong a lelkében.

Miért is nem maradt idehaza? A régi kis fehér házban milyen boldog lehetett volna? Szerető feleség, szerető család vette volna körül s lelkével mindennap fürödhetett volna a szabad természet minden gyönyörűségében. Ez lett volna az igazi élet, az igazi boldogság!

De elhagyta hűtlenül szülőföldjét! Rá se gondolt harminc hosszú év óta! S ebben a perében úgy érzi, mintha a legszörnyűbb bünt követte volna el az ellen a föld ellen, mely boldogságot, tiszta gyönyörűséget kínált neki.

Bünt, melyért bocsánatot kell kérni! S térde akaratlanul is megrogyik, letérdepel a földre s bűnbánólag megcsókolja az anyaföld pázsitját.

S míg szelid kék szeméből leperregnek a könyvek hófehér szakállára, minden szomorúsága mellett is úgy érzi, mintha zaklatott lelkét valami csöndes, fájdalmában is kiengesztelő, megnyugtató, szelid hangulat varázsa fonná át...

A kartellekről.*

Irta: *Ifj. Rác Lajos.*

Amidőn e lap érdemes szerkesztője kért, hogy a kartellkérdésről írott tanulmányomból adnék valamely részletet, mondtam, nem lehet. Olyan messze elágazó, szövevényes szálaból van ez a kérdés összebonyolítva, hogy megértése, megoldása előzetes tanulmányok, fokröfokra haladó rendszeres kutatás nélkül lehetetlen; akárhonnét kapnék ki egy részt, csak a logikai láncot szakítanám meg, de az egésztől nem alkothatna képet, aki elolvassná.

De irok néhány szót arról, mi az, ami engem leginkább megragad e problémánál?! Az a *határtalan perspektiva*, amely feltárul és egyre inkább tisztul, kitérül szemem előtt, amiközben vizsgálom e kérdést. A rövidlátó, léha emberek nem látnak egyebet a társadalomgazdaságtanban, mint rideg elméletek, prózai gondolatok tömegét, melyből úgy száll az unalom, akár a nehéz köd összül az erdőn. De aki tul lát a ködön, aki nem csak a könyvekben kijegecesedett meghatározásokból, hanem az életnek lüktető, bámulatraméltó jelenségeiből ta-

nulja megérteni az emberi társadalom gazdasági törvényeit, az másképen fog beszélni.

Ha felbolygatjuk az elméleti könyveket, ha megkérdezzük a bölcsességüket azokból merített embereket: mi a kartell?! akkor tudós képet igazítva, komolyan mondják: „az a gyárosok lelketlen összebészélése, hogy a versenyt meghiusítva minél magasabb árakat zsaroljanak ki.” Így él ez a köztudatban. Sőt talán akad olyan valaki is, hogy olvasta valahol *Schönlauk* szellemeskedő mondását, hogy 1873. május 9-ikén, amikor Bécsben a gazdasági haladás halálharangja kongott: ütött a kartell születési órája.” (T. i., hogy a nagy bécsi krach, mint visszahatást, idézte elő a kartelleket.)

Ezek után koncedálnak kegyesen annyit, hogy a mult század második felében beállott nagy gazdasági válságok veszélyei ellenében keletkezett a fékezett verseny káros határai ellen védekezésül a vállalkozók összebészélése. Ez a másik elmélet is kiszivárgott a köztudatba. Mindakettő lehet hatásos frázis, vagy szellemes mondás, de közel sem jár az igazsághoz. Hiszen, hogy ne is említsem az Angliában századokkal előbb keletkezett kartelleket, már a római birodalomban *Zeno császár* 483-ban „*De monopolii et conventu...* etc.” című egyik constitutiója egészen, a kartellekkel rokon gazdasági életjelenségeket tárgyalt. Nagy fordulást idézett elő ez a néhány megvilágított történeti adat! Be kellett látni, hogy a kartell nem született a mult században, a kartell nem is a zsarolásra vágyó, vagy a válságok ellen küzdő vállalkozók mesterséges fegyvere.

Ez a gazdasági életjelenség: a kartell, a vállalkozók békés megegyezése, az addig féktelenné fajult verseny erőpazarló, egymástrontó küzdelmei helyett az egyesített erők harmonikus, fokozott sikerü működését biztosító *szerveződés*, ez a léha emberektől szürke unalomnak keresztelt probléma *tulajdonképpen egy olyan gyűjtölenese*, amelyen keresztül a hozzáértő szem előtt feltárul az emberiség egész élete, attól a peretől, hogy először támadt öntudatra, el egész a kulturának lázasan rohanó haladásáig!

Nehogy pedig azt mondja valaki, inkább rapsodia ez, mintsem igazság, szóljunk hidegebb hangon. Valóban úgy van, amint rajzoltam az előbb. Csak annak rideg és szürke probléma ez, *aki nem érti, vagy aki elvakultan küzd az érdektusáiban fölvert porfellegekben.*

Nagyobb kérdés ez, mintsem rendszeren gondolják. Ez a természetesen fejlődő gazdasági életjelenség, amely időnként megváltozó, a kor-viszonyokhoz és szükségletekhez idomuló alakban erősebben vagy szelidebben érezteti hatásait, *olyan erők természetes eredménye, amelyek élnek és működnek, mióta ember él a földön és vele együtt szünek meg!*

Hogy ne beszéljek talányokban: a kartellkérdés két erőnek ismerete nélkül örökre megérthetetlen volna. Ezek egyike, ami hat azóta, hogy két ember összetalálkozott, a természetes életösztönből fakadó: *verseny*. A másik erő ezzel éppen *ellentétes*, a versenyt, az egymással való küzdelmet mérsékelni törekvő erő, amely egyidős, egyjogu az előbbivel, a forrása pedig az emberek egymásrautaltsága, mely ép úgy az ősemberekre, mint a modern kor fiaira feltétlenül nélkülözhetetlen.

Ez a két erő olyan okokból, (melyeknek ismertetésével nem akarok épen róluk készülő tanulmányomnak anticipálni, csak annyit jegyzek meg, hogy az emberi természetben gyökereznek) *koronként mére-*

teiben változik, de hatni soha egyik sem szűnik meg. Hogy mechanice fejezzük ki, ez a két erő az a két componens, amelyeknek egymásra hatása folytán előálló resultáns: *a gazdasági haladás, fejlődés*, amelynek aztán a nagyobberejű componens adja meg a színezetét. Igen. Mert egyik korszakban például nagyobbodó erővel hat a *verseny-elv* ereje. Ebben a korszakban folyton inkább előtérbe fog jutni az egyéni önérték, az egyén lesz minden középpontja és ennek eredménye bekövetkezik az emberi művelődés *minden ágazatában*. Ilyen korszak volt például az, amely ezelőtt két évszázaddal erősödött meg és Smith Adám iskolájában, méginkább a manchesterismusban érte el tetőpontját és *amelynek ma már vége van*. Ebben a korszakban persze az érdekek akadálytalan küzdelme, a versenyszabadság a fő, amely végre is, hogy milyen iszonyu dulakodássá fajult, ezer a példa. A féktelen küzdelem ellen kartellel védekezni pedig: bűn ekkor. Ennek a két évszázadnak minden alkotásán, legyen az bármily téren lévő is, ki lehet mutatni az emberiséget egyéni atómokra bontó irányzat hatását. Megtaláltam ezt a politikában, a művészetben, irodalomban, tudományban, jogban, hitben, minden téren.

Ez a kor, ismételem lejárt! Tudom, merész a mondás, mert nagy következményekkel jár ez a változás. Ma más irányban halad előre az emberiség. Az előző két század iránya megtette hivatását, bámulatos az a haladás, amit általa elért az emberiség. De az a kor, mely most következik, nem reakció, hanem önállóan ép oly hivatással bír az emberi fejlődést előbbre vinni. Ezt a kort *a versenyt mérsékelő elv erősebb érvényesülése vezeti.*

Az egymással féktelenül küzdő egvedeket összehozza, szétforgácsolt erőket egyesít, együttes társadalmias munkásságra. És a gazdasági életben keletkezik a kartell, a trust, a szövözetet, a munkások egyesülése: *valamennyi, bármily ellentétesnek látszanak egy ugyanazon erőnek formákban többféle megnyilatkozása!* Es ez az elv, az egyén fokozottabb társadalmiasítása, magasabb egységbe tömörítése halad és nyilvánul egyre erősebben minden téren: a politikában, a tudományban, irodalomban stb.

Megfogja változtatni a világot gyökerestül! Az ellentét az új és régi közt már is érezhető. Így például az államok jogrendszerei még a régi elveken nyugosznak, a gyakorlat, például a gazdasági életben már az új rendszerben él. Így kartellt a jog szempontjából még ma is *turpis causával* bélyegzik, tilosnak tekintik és megsemmisítendőnek hirdetik. Aki pedig ismeri az életet, az tudja, hogy a kartellképződés kinövéseit igenis lehet és kell szabályozni, de egy természetes gazdasági életjelenség ellen küzdeni hiábavaló szélmalomharc volna. Nem akarom, hogy félreértsen valaki: az bizonyos, hogy a jelenleg működő kartellek sok és nagymérvű kárt is okoznak; de hiszen a kiáradó folyó is kárt okoz, azért ki volna bolond, hogy a *forrásokat betömje*, ahelyett, hogy a veszedelmes partrészeket gátakat emelne és aztán a víz áldásos erőit kihasználni törekedjék gépeivel. *A vonatkozó jogi szabályokat kell alakítani a megváltozott kor principiuma szerint, gátakat emelni, ahol kell a tulkapások ellen, aztán elmulik minden baj magától, a nagy problémát megoldja a természetes fejlődés.*

Már nagyon messze mentem, tovább mint akartam. Azzal zárom irásom, hogy

* Szerzőnek e kérdésről írt könyvét nemrég a Balkányi-alap 200 koronás díjjával tüntette ki a főiskola. Kérésünkre erről írta e cikket.

első tanulmányom tulajdonkép a kartellek morfológiáját és politikáját (élettanát és szabályozása kérdéseit) tárgyalta.

Ezt már kutatta, fejtegette más is, nagy az irodalma. De egy újabb tanulmányomban megkísérlem ép e cikk egyik tétele alapján levezetni és kifejteni: a *kartellkérdés philosophiáját*, amiben, nézetem szerint visszatükröződik az emberi művelődés történetéből nagyon sok nevezetes vonás.

Mikor az erdő hallgat . . .

Irta: Szathmáry Zoltán.

Csodálatos rajongó állhatatossággal ragaszkodom az emlékeimhez. Az öreg, mohos multakat itt melengetem a szívem tűzén. A szívemen, a melynek szeretettől teljes dobogását olyan kevesen érzik már. Sokszor kimeresztett szemekkel bámulom a jelent, de annak gyorsan változó jeleneit nem látom, legjelentősebb eseményei úgy futnak el a fejem felett, hogy nyomot sem hagynak a lelkiütemen. Ha szólnak hozzám, szórakozott válaszokat adok, azt hiszik gyakorta, hogy siketséggel, vaksággal vert meg a sors. Pedig minden érzékem ép, csak le van kötve korábbi események által, elmult dolgok miatt.

Ha esőndesen elpihenek a kávéházi asztal mellett, visszaszáll lelkem a multba s eszembe jutnak olyan történetek, melyek tavasak a régiségtől, kriptaszagúak, de nekem drágábbak mindeneknél. És mikor az új emberekhez a legegésőbb, a legkíméletlenebb vagyok, ugyanakkor sok régi emberek emlékét nyájasan simogatja körül az én szívem szeretete.

Különösen azokét, a kiket régen eldobott a sors mellőlem s a kiket nem láttam viszont többé azóta és még különösebben a holtakét. Nagyon szeretem a halottjaimat, a kik meghaltak, mielőtt kiábrándulhattam volna belőlük . . .

*

Sokszor, mikor komolyan gondolkodom az életről, úgy érzem, belőlem hiányzik valami, a mi pedig feltétlenül szükséges az élethez, melynek savát, borsát adja. Ami régen meg volt bennem, a minek köszönhetem a multakhoz való ragaszkodásomat, ami kiesiholja a szívemből a szeretet melegségét.

És mikor sokáig gondolkodom a különös körülményeken, arra a meggyőződésre jutok, hogy nem hiányzik belőlem semmi, sőt.

Azok a tapasztalatok, a melyek vastag kéregben tapadtak rá a szívemre, azok határolják el a multat olyan élesen a jelentől.

Ami a kergén alól maradt, annak zamatja van, színe van, melegsége van, ami a kergén kívül esik, az színtelen, íztelen, élettelen zürös zavarossága embereknek, eseményeknek.

És szomorú, nagyon szomorú, hogy azon a kergén nem jutnak keresztül a színek, illatok, melyek csak a multakat lengik, sugározzák körül. És a multak miatt gyakorta nem látom a jelent.

*

Kora tavasszal rendesen én vagyok az első, aki megvallo, soha meg nem szünő, örök szerelmemet a természetnek. — Emberszem meg nem látta akkor az erdő fáinak katonás rendben sorakozó rügyeit, mikor én már rég barátságot kötöttem azokkal.

A fölengedett talaj langyos párázataiban kint a szabadban, erdők, mezők járatlan utjain én fűrészttem meg először arcomat s az ébredő természet sejtelem-szerű zsongását rendesen én fordítom le a lelkemnek, érthető szavakra. A harasztot nem törí még keresztül a vasakaratu pázsit selymes fűszála, melynek ereje nagyobb minden emberi akarathoz s az első tavaszi napsugárban megszületett nünükét én köszöntöm először fűtyhimnusszal, melybe beleolvad szívemnek minden érzése.

A keblem ilyenkor teleszivom életkedvvel, az idegeimet a természet iránti rajongásom megcélozza s valami esodás erőt érzek magamban, szinte azt képzelve, hogy az első, a szabad természet szűkebléről leszakított virág oltalma alatt s valahol az ut mentén letört fűzfa-veszszővel megtudnám harcolni a legadázabb ellenséggel a harcot s diadalra tudnám juttatni mindazt, a minek igazság szerint győzni kellene itt a rosz levegőjü, durva kőfalak közt is . . .

Tegnap sirtam . . . Hosszu idők után először. Sirtam a nélkül, hogy könnyeim végig lehullottak volna az arcom sűrű barázdáin . . . Sirtam a lelkemmel . . .

Régen készülődtem az első tavaszi sétára. Sokszor már neki indultam, de még ki sem értem a kőházak közül, már visszafordultam. Végre tegnap neki vágtam a határnak, pedig valami ismeretlen érzés, mintha a kabátom szárnyánál fogva vissza tartott volna.

Kiértem az erdőre, melynek minden zugát ismerem. Ösmerős előttem a bokor, melynek alján az első pillangót fogtam, az öreg tölgyfa, a melynek kergébe az első leánynevet belekarcoltam, a kis félkörben hagyott tisztás, a hol először álmodtam nyitott szemekkel sok földi hiúságok, színes reménységek szálaiból szőtt ködképeivel.

És eltévedtem. Valami idegen, soha nem látott helyekre kerültem, a hol a lehullott tüskés száraz galyak vékony cipőmon keresztül feltörték a talpamat, íromba alaku nyálkás rügyezésbe hajlott bokrok megtépték a ruhámat, véresre korbácsolták a kezemet, a tölgyek kergén hangyaiszap folyt végig. Meztelen testü föld-bogarak sétáltak lomhán a zörgő harasztban, a galyak közt szőtt poros pókhállókon pocakos pókok leselkedtek áldozataikra. A rothadásnak indult száraz levelek, mikor száraz felületüket megbolygattam a sétatálcámmal, dohos szagot árasztottak . . .

Bármerre mentem, ugyanezen kép fogadott. Az ibolyás mezők virágát bizonyára learatták kufárkodó kezek a piac számára, a hol garasért árulják a virágok költészetét.

Majd figyelni kezdtem. Vártam a régi zsongást, az erdő beszédét, az ébredő természet himnuszát, zsoltár szavát és dícséretét az élet gyönyöreiről, szépségeiről.

És csak valami zürös chaosz volt, amit hallottam, melybe belerikoltott keletlen hangjával valami rekedt hangu harkály.

*

Érzem, hogy nem hiányzik belőlem semmi, a mi a létfenntartáshoz feltétlenül szükséges egy embernek. Tudatában vagyok annak, hogy mikor vegyek magamhoz táplálékot, hogy mikor óvjam testemet a hidegtől. Valami esodás erő hajt a kötelességteljesítésre, enyéim felett védőleg tárom szét karjaimat, ha veszedelem fenyegeti őket. Tudom mit kell csinálnom, hogy mosolyogjak, ha mulhatatlanul mosolyognom kell.

Csupán a szememmel nem tudok kibékülni, csak a lelkem tökéletes tisztánlátásban. És a szívemet teszi nagyon erőssé az a hosszú tapasztalatokból formált vastag kéreg.

Nincs nekem más bajom, csak nagyon józan vagyok s nagyon tisztán látom a világot.

A csillagok világa.

Irta: Dezseri Sándor.

Szép nyári estéken ábrándozva nézünk a csillagos égre. Szemünk pillantásának ugyszólván nincs határa: a merre vetődik, mindenütt megszámlálhatlan csillagot lát és az égboltozat közepén a csillagos tejút éppugy fehérlik, mintha a végtelenség diadémja volna.

És a hogy a szép csillagos ég fejünk fölött ragyog, önkéntelenül felsóhajtunk és magunkban eltűnődve kérjük: minő lehet a csillagok világa?

Mióta a világ fönnáll, a tudósok ép oly előszeretettel vizsgálták a csillagokat, mint az álmodozó természetiek. De míg ezek elábrándozva megelégedtek annyival, hogy az ég tiszta, esendes és az égen az éj reszkető szemei, az apró csillagok gyönyörűen tündökölnék: a tudósok sok ezer év óta állandóan kutatták, van-e élet a csillagokban is?

A királyi udvaroknál valamikor régen nagy becsben állottak a csillagjósok, akik az égi bolygók járásából jövődőt tudtak mondani. Természetesen ez csupán a vak-hit játéka volt; de évezredeken át emberek, sőt országok sorsát fűzték a titokzatos csillagjósolatokhoz.

Ma már a csillagászat nem ilyen hókusz-pókusz, hanem igen fejlődött tudomány, mely bámulatos szerkezetü csillagászati eszközök segítségével, pontos megfigyelésük által, a mennyire emberileg lehetséges, behatolt a csillagok világába. Így megállapították a tudósok, hogy a holdban nincsen élet. Hideg szervi élet fenntartására, vegetációra alkalmatlan világ az, csupa fehérség, csupa sivár egyhangúság, szikla és kialudt tűzhányó hegyek, semmi, semmi más.

Ellenben a Vénusz és a Mars csillagokról azt állítják némely kutatók és gondolkodók, hogy ott is van élet.

A magyar ember e gyönyörűen fénykő csillagot pásztorcsillagnak nevezi. Költészetünk tele van ennek a ragyogó égi gyémántnak dicsőítésével. Édes dalok zenének róla és a nép ajkán legtöbbször erről szól ábrándos rege. De a kutató elme nem elégszik meg a költészet álmaival és gyönyöreivel. A tudomány nem

gyönyörködik a nyíló rózsában mozdulatlanul, hanem leás a rózsza tövéig és gyökereit, élete, virulása tápláló szerveit vizsgálgatja. Épp így a rezgő csillagok költői csillogása sem elég neki. És diallallal iparkodik bebizonyítani, hogy a Vénusz-csillagon épp úgy van levegő, föld és víz, tehát élet, mint a mi földünkön. Bebizonyítani? Ez természetesen vakmerő állítás és ha meggondoljuk, hogy a csillagok világa oly végtelen messze van tőlünk, hogy például míg egy tejutbeli csillagsugár lejut a földre a mi szemünkbe, ezalatt ezer esztendő telik el, bizony csak mosolyognunk kell a tudósok feltevésén.

De azért mégis érdekesek, szépek és izgatók ezek a tudományos föltevésék. Ha a Vénusz és a Mars bolygókon élő lények vannak: milyen ott az élet? és halandók-e azok a lények is, mint mi vagyunk? Okosabbak, jobbak, tökéletesebbek? . . . Aztán olyan életet élnek-e, mint mi?

Ezer meg ezer gondolat cikázik át agyunkon, ha a csillagok világába merülünk.

Hányszor sóhajtja az ember, ha bánata van, hogy oda szeretne szállni, a hol a csillagok ragyognak! És a hányszor mondjuk, hogy lelkünk oda röppen majd egykor egy szép csillagba!

Miért ne álmódhatnánk tehát arról is, hogy azok a szép rezgő csillagok nem élettelen, kihalt, hideg égi testek, hanem benépesült világok? Miért ne gondolhatnánk, hogy a csillagokban is van élet, virulás, napfény, melegség és vannak élő lények, talán olyan emberek, mint mi, a kik épp úgy éreznek, gondolkoznak, sírnak, örülnek, küzdenek és meghalnak, mint mi?

A tudósok például azt vitatják, hogy ha a Vénusznak lakói vannak, azok a napot vagy a csillagokat sohasem lát hatják. Mert a Vénusz-csillagot oly felhőréteg veszi körül, mely ott az eget egészen elborítja és nem engedi meg a Vénusz lakóinak, hogy a világűr végtelen esodáiban gyönyörködhesse.

De hol az efféle állítások igazolására a bizonyíték?

Miért ne lehetne nekünk viszont a legcsekélyebb tudományos ismeret nélkül, szívünk sugalata szerint elképzelnünk, hogy a csillagok világa csupa élet, csupa fény, csupa boldogság? Hiszen érintkeznünk úgy sem lehet azokkal a rejtelmes, távoli világokkal. Minden csak jóhiszemű föltevés, a mit tudni vélünk.

Az ember földi pályáján vándorol és végzi kötelességeit. Lábunk göröngybe ütközik; de hitünk az ég felé tekint. Dolgozunk, küzdünk, vannak örömeink, szenvedéseink. Csalódások érnek, az élet megtanít türelemre és lemondásra. Baj al, fáradsággal juthatunk csak előre. A boldogulás útján minden lépésnek győnygöző verejték az ára.

De ha tisztünket hiven betöltve, nyugodt lélekkel élvezhetjük a pihenés csendes óráit, nem jólesik-e feltekintnünk a végtelen csillagos égre és ábrándozva elmerülnünk a csillagok világába.

Abisaig.

Irta: Zboray Aladár.

A mikor pedig Dávid király elaggott, nehéz lón a szive. Az álom kerülte szemét s hideg borzongatta a szívét. Nehéz óráiban hiában vette elő hárfáját, a hur zengett, a nélkül, hogy dal formálódott volna e hurok pöngéséből, a nélkül, hogy összhang született volna a megtépett hurokból.

És szomorú lón a király. Vallai megroskadtak az öregség sulya alatt, szemei beestek s úgy érezte, ősz haja megfagyasztja egész valóját. Összegyültek pedig az irástudók és a nemzetiség vénei, hogy meghányják-vessék a király beteges állapotát s hogy tanácsot üljenek, vajh mely ezerjófű gyógyítaná meg az elaggott uralkodót.

Míg a bölesek tanácskoztanak, a király botra támaszkodva járt kertjében. Szomorú ciprusfák hajtogatták előtte csipkés lombjukat, a királyi cédrus szánakozva hullatta lábai elé finom tüleveleit, mintha gondoskodnék arról, hogy puha bársonyon járjon a beteg király.

Dávid király hirtelen megállott. Mintha az egyik ciprus-bokor mögül meleg napfény áradna a szívébe. Keresi, kutatja; gyöngülő szeme átvizsgálta mindent hiába, nem lát semmit, nem lát senkit, de a szive érzi, tudja, hogy kell valakinek ott lenni a bokor mögött, a ki rá néz, aki figyeli lépteit s megy egyenesen a bokornak.

Megzörrent a bokor s pirulva áll előtte egy kis leány. Karesu, mint a libanoni cédrus, areculata rózsás, mint a hajnal hasadása. Haja ében, szeme égő parázs. Ott áll szégyenkezve, lesütött szemmel remegve, az ősz király előtt.

Jóságosan szól hozzá a fejedelem: — Ki vagy, leányka? Szemedből meleg verőfény árad szívémbé. Ajkad látára bűbajos versek csendülnek meg lelkemben, hajad illata bódító, mint a myrha.

A leány szeméből szivárog a könny, s dadogva válaszol:

— Tiporj el, nagy király, nem vagyok méltó reá, hogy sarudnak szíjját megoldjam. Nem tudom, mi kényszerít, hogy kövesem lépteid s meglopjam egyedülledet. Szegény szolgálóleányod vagyok, a ki napnak fordítam areomat — én érdemtelen, én porban születtem. — Tiporj el, nagy király — csak haragoddal ne sujts.

És könyveinek árjával áztatja a király lábait és selyem hajával törli meg azokat.

Lehajol a lányhoz az öreg király s roskadozva emeli magához a leányt.

— Mi a neved, bűbajos kis leány?

— Abisaig — szolgálóleányod.

A ciprusok összesugnak, a cédrus megrázza haragos-zöld ágait s az alkonyodó napsugár odasiklik az öreg király ősz hajára. Dávid király hallgat. Gyöngye reszkető karjával szívére zárja a remegő leányt. Majd halkán suttogva szólal meg.

— Abisaig, szép tavaszom te, mond, mely jó szellem hozott utamba. Én verőfényem öregségem napsugara, nem-e vagy csalóka hajnali álom, a mely megcsalja üdvvel a szívünket, hogy annál inkább sirassuk az üdvösséget, mely nem tér vissza soha többé.

— Oh nagy fejedelem — sóhajtja a leány — engedd forró ajkammal, hogy melengessem lábaidat, enged ifjúságommal, hadd váltsam meg a te öregségedet . . .

. . . És ott ül vala Abisaig a király lábainál. Selyemhajával betakarta reszkető térdeit az aggnak, forró ajkával uj melegséget lopott szívébe. És ott fekszik vala éjelenként a király lábainál s nem engedi, hogy kihüljenek . . .

*

Akkor már nagyon beteg volt. Éjszakánként ellátogatott hozzá a halál hírnöke, az emésztő láz ott ült az ágya szélén s lehetetlen álmokat szórt a szemére. — Álmokat az üdvösségről, örök szerelemről, álmokat tündérleányokról s a beletem poéta, a mikor kifáradva fölébredt

tovább füzte a lázas álmokat, hirnévről, örökéletéről, igaz szerelemről.

Az okos, e világba való emberek szánakozva beszéltek róla:

— Szegény Tamás Bálint, miért törí az még magát. Ha kihuzza tavaszig, bizony csoda. S mi mindenről nem ábrándozik. — Nősülni akar, új verses-regénybe kezd . . .

Mindenki tudta, hogy jegyese a halálnak, mindeki tudta, ő is, csak, hogy ő nem akarta egészen elhinni. Pedig érezte. Sürgette valami unszolta egyre, az egyik verssor hajszolta, követelte a másikat s lázas agyában félős gyorsasággal születtek a gondolatok. Mintha az a tehetlen agyvelő is törekedett volna arra, hogy minden gondolatát, minden sejtését még idejekorán világra szülje.

Tamás Bálint dolgozott. Tűzben égő szemekkel, reszkető kézzel szántotta a papirost s ha olykor-olykor kimerült s lehajtotta égő homlokát a kezére s tüzelő szemeit lehunyta, lelke oda szállott az ő földi paradicsomába s szemei előtt állott az az üde, rózsásaru kis leány a kiért olyan gyönyörűség dolgoznia, a kinek egy üdvöt ígérő mosolyért olyan örömet meg lehet halni.

A beteg poéta ábrándozott. Dolgozólampája egyhangú danát zümmögött, azt a szelid merengő dalt, melyet csak a szerelmesek hallanak meg s a mely olyan igen nagyon hasonlít ahhoz a bűbajos hanghoz, a mely a szívüket betölti.

Hirtelen magasra szökött a lámpa lángja, Tamás Bálint fölrettent merengéséből és ott látta az íróasztala mellett állani az Edest. Mosolygott, mint a hogy a boldog emberek mosolyognak, annak a tudatában, hogy a szerelem csodát művelt értük.

Olyan természetesnek találta, hogy Eszter ott állt az íróasztala mellett mintha soha sem lett volna ez másként. Hisz ott élt a leány abban a kis egyszerű szobában. Minden butodarabhoz oda képzelte már. Százszor, ezerszer elmesélte önmagának, mit tenne Eszter, ha itt volna s most is, hogy Eszter az íróasztala mellett áll s nézi, mint dolgozik.

A leány csak állott, némán, haloványan.

— Itt maradok — szólalt meg végre.

Tamás Bálint összeresztent. A látományok nem szoktak megszólalni. A leány esöndesen ismételte:

— Nem megyek el többé magától — itt maradok.

Tamás fölugrott s megragadta a leány kezét.

— Eszter!

— Láttam, azt hitte csak álmodik, de nem, ez a valóság Bálint, nem hagyom el többé egy percre sem.

— Édes!

— A szüleim nem akarták, hogy a felesége legyek, de én szeretem, jobban szeretem mint az életemet, jóhíremet, az egész világot . . .

Odavonta a leányt a térdére s úgy suttogott hozzá:

— Kis üdvösségem, szép tündér leányom, édes, édes . . .

Zokogásba fuladt a hangja s a mit nem tudott elmondani szóval, elmondták helyette lázas csókjai. A leány meg csak nézte. Nagy, kék szemeit befutotta a boldogság könnye, ajkai félig nyitva reszkettek egy üdvözölt mosolyban.

Tamás Bálint elkomolyodott, megsimitotta homlokát, azután sokáig nézett maga elé, mintha küzdene magával. Majd megszólalt tompán, kétségbeesetten:

— Nem lehet, Eszter, nem lehet, nem szabad elfogadnom, a mit önként kínál, azt az áldozatot.

— Hát nem szeret?

Tamás Bálint mélyen felsóhajtott.

— Oh, ha nem szeretném ennyire akkor talán el tudnám hallgatni azt, a mi most gyötör. Magának nem szabad itt maradnia Eszter. Itt a halál lakik, s a ki ide költözik, a halálnál fogadott szállást. Nem vagyok már eleven ember. Magamban hordom a halált, s a hova lehelek pusztulás kél a nyomán.

Fölugrott s megragadta leányt.

— Menjen, menjen, Eszter, meneküljön előlem, ha szeret. Még a sirban sem tudnék nyugodni, ha azt kellene tudnom, hogy veszedelembé döntöttem, hogy én okoztam a maga halálát. Mert meg kell halni, ha engem szeret. A tüdővész nem alkuszik és én tudom, — maga is tudja — hogy az én betegségem nem agyrém.

S mintha csak bizonyítani akarná, hogy igazat mond, hirtelen göresös köhögés fogja el. A leány szeliden simul hozzá s odaszoritja a vergődő fejét a kebeléhez. És ime a köhögés eláll.

— Ne izgassa magát agyrémekkel, Bálint. Egy kis ápolásra van szüksége, egy szerető asszonyszivre s egy év alatt olyan egészséges, mint a makk.

— Nem, nem, — tiltakozik a beteg, de szemében felesillog a reménység.

A leány pedig odaveszi két keze közé a férfi lázban égő fejét s bársonyos, puha kezével simogatja a beesett arcot.

— Ugy-e, Bálint, nem üz el innen?

*

Amikor két év múlva Tamás Bálintot eltemették, akkor már nagyon beteg

volt a felesége. Ha valaki meglátogatta s a férjét említette, az üdvözült vértanuk mosolyával beszélt az asszony:

— Ott ültem éjjelenként a lábainál s nem engedtem, hogy kihűljenek. Az orvosok azt mondják, hogy esodát művelt a szerelem. Aldva légyen az Ur, hogy meghallgatta az én könyörgésemet s megengedte, hogy őt éltessem s érette halhassak meg.

APRÓ VERSEK.

Irtá: *Divéki.*

1.

*A meddig a kémény füstje szállhat,
Magasabbra sohse vigyen vágyad.
Dicsőséget adhat a végtelen;
De a virág lenn a völgyben terem.*

2.

*Kétszer forralt leves nem lehet jó;
S bizony ehhez
A leveshez
Kiengesztelt barát is hasonló.*

3.

*Mind a mit az ember szive nélkül ér el,
Kevésre becsüli később az eszével.*

4.

*Jobb a magad lábán gyalog járni,
Mint kegyelem szekerére várni.*

5.

*Ha előre haladsz,
Ne tekingess hátra;
Mert semmire sem mehetnél,
Ha az orrod a szemednél
Előbb lelne gátra.*

6.

*Mikor szemedbe
Nagyon dicsérnek:
A dicsérni valók
Nem sokat érnek.*

7.

*Ha elkövetsz valami balgaságot,
Ne vádold érte az egész világot;
Aztán a mi jó történik veled,
Ne gondold, hogy mind a te érdemed.*

8.

*Ha bajjal állsz szemközt,
Ne térj ki előle;
Győzd le minden áron
S ugy haladj előre.*

9.

*Szivedbe nézzen mindig a jellemed
S szived örködjék jellemed felett.*

10.

*A boldogság olyan fa, melynek ága
Szétnyulik messze a világba;
De legyen bármilyen nagy, terebély:
Gyökere mindig a szivünkben él.*

11.

*Kicsi szándék szüljön tettet,
Többet ér ez, sokkal többet,
Mint nagy szándék, mely nagy tetterre
[készül
S mást nem ér el: szüntelen belésül.]*

12.

*Az egész életre van egy jó tanácsom:
Észed sohse járjon holnap kalácson;
Elégedjél meg a mai kenyereddel,
Hanem ezt keresd meg munkás kéz
[kezeddél.]*

Donogán és Somossy

Kunz József és Társa Utódai
Debreczen, Kistemplom bazár.

Megérkeztek a tavaszi idény

UJDONSÁGAI:

Női divatkelmék.

Francia különlegességek.

Batistok. Zephyrek.

Selyem szövetek.

Óriási választék!

Szabott árak!

